

DYREETIK

Oversigt over artikler om dyreetik fra etik.dk (udgivet af Kristeligt Dagblad)

1. Dyr og etik

- a. De 10 vigtigste ting at vide om dyreetik

2. Dyrevelfærd i Danmark

- a. Fra fødsel til flæskesteg
- b. Danmark er blevet symbolet på urimelige dyredrab
- c. ”Om 300 år vil man se på vores forhold til dyr, som vi i dag ser på slaveriet”

3. Forsøg på dyr

- a. Dyreforsøg: Der er forskel på rotter og aber
- b. Hvor meget skal dyr lægge krop til?
- c. Loven om dyreforsøg bliver strammet

4. Produktion af dyr

- a. Kan det forsvares at avle kalve for at slå dem ihjel ved fødslen?
- b. Kan man mærke sig til dyrevelfærd?

5. Rituel slagtning

- a. Islamisk slagtning er barmhjertig
- b. Rituel slagtning: Dyrevelfærd eller religiøs tolerance

6. Jagt

- a. Er jagt en blodig hobby eller nødvendig for naturen?
- b. Vi trænger til en diskussion af etik og brugen af dyr

7. Design af dyr

- a. Skal man fremavle større og stærkere grise?
- b. Skal dyrene tilpasses landbruget?

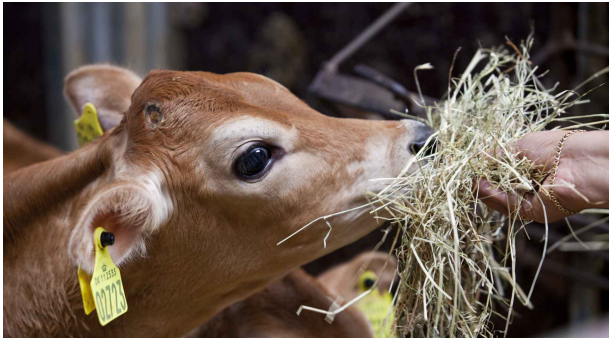
8. Dyr og følelser

- a. Sørger dyr over de døde?
- b. Din hund husker mere, end du tror
- c. Mindre frygt, når mor er i nærheden

9. Debat

- a. Etikken halter i svineproduktionen
- b. Gælder dyrevelfærd også insekter?
- c. Der er brug for mere dyrevelfærd og empati med dyr

De 10 vigtigste ting at vide om dyreetik

Hvordan skal vi behandle vores landbrugsdyr? Foto: Foto:

9. november 2011, kl. 14:03

Af Marie Louise Poulsen

Skal halal-slagtet kød mærkes? Bør det påvirke lovgivningen på området, hvis jægere udelukkende jager vildt for at dræbe for sjov? Hvornår fik vi Dyreetisk Råd i Danmark? Og må man gerne have sex med sit kæledyr? Få svar her - og bliv overrasket

1. Lovgivning: Bør dyr have rettigheder?

Flere internationale dyrebeskyttelsesorganisationer kæmper for, at dyr får rettigheder, ligesom mennesker har. I Danmark er det [Dyreværnsloven](http://www.justitsministeriet.dk/dyreværnsloven) (<http://www.justitsministeriet.dk/dyreværnsloven0.html>), som sætter en løst formuleret ramme for, hvordan både landbrugsdyr og andre dyr skal behandles. Hvis man behandler et dyr uforsvarligt, kan det straffes med fængsel i op til et år. Er der tale om gentagende mishandling, kan straffen sættes op til to år. Dyreværnsrådet rådgiver justitsministeren i forbindelse med fastsættelse af regler efter dyreværnsloven.

2. Dyr i landbruget: Skal "spilddyr" have et værdigt liv?

Dyrevelfærd i landbruget defineres i samarbejde mellem erhvervet, myndighederne, forskere og dyreværnsorganisationer. Både behandlingen af dyr, der skal slagtes, og af køer og høns, som udelukkende bruges til æglægning og malkning, debatteres jævnligt. Over 60 % af de æg, der sælges i danske supermarkeder, kommer fra burhøns. Hvert år aflives næsten 30.000 danske tyrekalve, som udelukkende er sat i verden for, at køerne kan give mælk. Omkring to millioner hanekyllinger gasses ihjel hvert år, fordi arten er specialudviklet til æglægning. Det etiske dilemma ligger i sidste led i forbrugerens indkøbskurv og drejer sig om, hvor

effektiv produktionen skal være i forhold til, hvor meget værdighed i dyrets liv, forbrugeren er klar til at betale for?

3. Dyreetisk Råd: Hvem skal rådgive staten om dyreetik?

Dyreetisk Råd (<http://www.justitsministeriet.dk/dyreetiskeraad.html>) er en samling eksperter, der udtaler sig om dyrevelfærd og andre dyreetiske spørgsmål enten på eget initiativ eller efter opfordring fra Justitsministeriet. Temaerne kan være alt fra jagt til dyreforsøg, skadedyr og avlsdyr. Dyreetisk Råd blev nedsat den 7. januar 1992 og består af 11 medlemmer, som vælges for tre år ad gangen. Formanden for Dyreetisk Råd er professor Peter Sandøe. Dyreetisk Råd udtaler sig typisk om overordnede emner og går ikke ind i enkeltsager.

4. Kæledyr: Kæledyrets eller naboens ret?

Udover Dyreværnsloven findes der både en lov om kæledyr og en lov, der kun handler om hunde. Lovene skal både beskytte dyrene og forhindre, at de generer naboer. For at afhjælpe det sidste har vi danskere desuden en ganske radikal mulighed for at skille os af med dyr, der trodser ejendomsretten: Mark- og Vejfredsloven anno 1953 tillader, at vi kan få aflivet et omstrejfende dyr på vores egen ejendom, men kun hvis ejeren er advaret skriftligt først. Men angriber dyret, kan vi aflive det uden at advare ejeren først. Dyrenes Beskyttelse har gentagne gange forsøgt at få loven omgjort. Det rejser spørgsmålet, om hensynet til naboens ejendom bør vægtes højere end dyrets liv. Loven blev under megen mediebevågenhed atter aktuel, da labradoren Balder i marts 2012 blev skudt, fordi den strejfede om på sin nabos grund. Episoden fik fødevareminister Mette Gjerskov (S) til at genoverveje lovens berettigelse.

5. Rituel slagtning: Kan dyrevelfærd og religionsdyrkelse gå hånd i hånd?

Debatten om rituel slagtning er gået højt i Danmark ad flere omgange, og både forbud mod rituel slagtning og kravene til slagteprocessen samt spørgsmålet om mærkning af halal-slagt kød har været oppe at vende. Ifølge erhvervsorganisationen Landbrug- og Fødevarer foregår halalslagtning og almindelig slagtning i dag på omtrent samme måde i Danmark. Ved begge metoder bedøves dyrene først. Selvom den jødiske slagtemetode, schæchtning, ligner halal-slagtningen, importeres det meste schæchtningkød til Danmark. Den etiske debat om rituel slagtning i Danmark handlede oprindeligt om vægtning af religionsfrihed over for dyrevelfærd. I dag mener Landbrug og Fødevarer, at halal-slagtning slet ikke behøver være mere smertefuldt for dyret end almindelig slagtning. Debatten lever dog stadig og drejer sig blandt andet om, hvorvidt vi skal mærke kød, som er halal-slagt.

6. Sodomi: Skal vi have et forbud mod sex med dyr?

Sodomi er ikke forbudt herhjemme, men det er ikke tilladt at mishandle dyr eller på anden måde lade dem lide overlast. Nyere undersøgelser sætter spørgsmålstegn ved, om sex nødvendigvis er skadeligt for dyret, fordi seksuel aktivitet samtidigt kan forbedre dyrs liv. Forslag om et egentligt forbud er flere gange blevet behandlet i folketetinget, men aldrig blevet vedtaget. Dyresex er forbudt i både Tyskland, Storbritannien og Norge. Spørgsmålet er, om man kan indføre et forbud med begrundelse i, at mange anser det for perverst hvis det viser sig ikke at være decideret til skade for dyret?

7. Dyreforsøg: Hvornår er forskning vigtig nok til at pine og dræbe dyr?

Knap 300.000 mus, rotter, kaniner og hunde fylder i dag landets laboratorier som forsøgsdyr. Lovgivningen tillader forsøg med [hvirveldyr](http://www.denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Zoologi/Vertebrater/hvirveldyr) (http://www.denstoredanske.dk/Natur_og_milj%C3%B8/Zoologi/Vertebrater/hvirveldyr) i det omfang, forsøget kan gavne samfundets sundhed, forskningen eller miljøet. I dag arbejder man for at reducere og erstatte forsøgsdyr med brug af computerprogrammer eller celler, og fra 1. januar 2013 vil en række stramninger på området blive gennemført. Det betyder blandt andet, at forskeren i højere grad end i dag skal bevise, at den viden, forsøget frembringer, ikke kan opnås på anden måde. Den etiske debat om dyreforsøg handler især om, hvorvidt vi skal bruge dyr i forskning, der skal effektivisere landbruget eller forbedre kosmetiske produkter.

8. Jagt: Blodig sport eller effektiv regulering af Danmarks vildt?

Jagt er tilladt i Danmark, men kun i perioder, hvor det ikke generer dyrets ynglesæson og parring. Danmarks Jægerforbund har omkring 90.000 medlemmer, og hver år indløser 16.000 danskere jagttegn. Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at jagt under visse omstændigheder kan være gavnligt for dyrebestanden, men Dyrenes Beskyttelse påtaler til stadighed risikoen for skamskudte dyr og faren ved, at man i dag ikke behøver være uddannet for at bruge et haglgevær. Det etiske dilemma handler om, hvorvidt jagt er en effektiv måde at holde vildtbestanden nede, eller om det snarere er en sjov og blodig sport, som ikke er til gavn.

9. Design: Hvor meget kan man tillade sig at ændre på et dyr?

Bioteknologien har ført os langt. For langt, mener nogle. Andre mener, at det er en fordel, at man nu kan fremavle eller ligefrem skabe dyr, som er tilpasset det moderne landbrug. Den amerikanske filosof Adam Schiver har radikaliseret debatten ved at udtale, at man kan hjælpe landbrugsdyr ved at fjerne deres evne til at føle smerte. Formanden for Dyreetisk Råd, Peter Sandøe, mener, at det er etisk forsvarligt at fremavle dyr, der passer ind i vores

landbrug, så længe vi ikke påfører dem smerte. Ligesom spørgsmålet om generel behandling af dyr i landbruget er det forbrugeren, der står med det etiske dilemma i supermarkedet. Hvor højt skal dyrelivets værdighed vægtes i forhold til effektiv produktion?

10. Truede dyrearter: Skal naturen betale for udnyttelsen af dens egne ressourcer?

Haren, som tidligere var et ganske almindeligt dyr på Danmarks marker, er i dag truet i dele af landet. Intensiv dyrkning af afgrøder er formentlig en af årsagerne til tilbagegangen i bestanden. Og haren er langt fra det eneste dyr, der i inden for den sidste tid er kommet på den røde liste over uddøde eller truede arter. 18.000 af 52.000 vurderede arter i verden er udryddelsestruede. Hvert sjette pattedyrart i Europa er truet, og hver fjerde er i tilbagegang. Årsagerne til truslerne mod verdens dyr er både over-fisker- og jagt, forurening, klimaforandringer og indførsel af arter, som truer lokalområdets oprindelige dyreliv. Spørgsmålet er, hvor meget naturen skal betale for, at menneskene så intensivt forbruger dens ressourcer?

Diskussionen fortsætter:

Se vores store tema om [Dyreetik \(/dyr-etik\)](#)

Se vores tema om [Rituel slagtning \(/rituel-slagtning\)](#)

Se vores tema om [Genteknologi \(/genteknologi\)](#)

Gode hjemmesider:

Det Dyreetiske Råd (<http://www.justitsministeriet.dk/dyreetiskeraad.html>)

Dyreværnsrådet (<http://www.justitsministeriet.dk/dyreværnsraadet.html>)

Dyrenes Beskyttelse (<http://www.justitsministeriet.dk/dyreværnsloven0.html>)

(<http://www.justitsministeriet.dk/dyreværnsloven0.html>)

<http://www.lf.dk/Foedevareproduktion/Slagtning.aspx>

(

(<http://www.lf.dk/Foedevareproduktion/Slagtning.aspx>)

Fra fødsel til flæskesteg

Hvert år fødes der 30.000 grise på Søren Helmers gård. -
Foto: Leif Tuxen.

1. juli 2009, kl. 1:00
Af Morten Mikkelsen

For en moderne dansk gris varer livet fem en halv måned. Landmanden sikrer en så tryk og sygdomsfri tilværelse som muligt, for det beforder livets mening: at komme til at veje 100 kilo og blive spist

På usikre ben, med sammenknebne øjne og endnu indsmurt i mørkt fosterfedt vakler den lille lyserøde nyfødte sine forsigtige skridt på trægulvet. Den kæmpemæssige mor ligger på siden og gør med et dybt grynt opmærksom på, at mælken er løbet til, og snart patter den lille gris side om side med sine 12 søskende. Her er lunt og lyst, og lugten er temmelig stram.

Vi er på Bredebjerggård ved Ugerløse nær Ringsted. Livets mirakel er indtruffet. Et griseliv er begyndt.

Et navn får vores lille gris aldrig. Her på gården fødes 30.000 smågrise om året, og af helt indlysende grunde er der aldrig nogen, der kommer til at få et særlig nært forhold til den lille nyfødte, for om fem en halv måned slutter griselivet med en tur på slagteriet.

Menneskelivet på landet leves på mange forskellige måder af dem, der har valgt at bo her. Meget beror på tilfældigheder, held og uheld. Griselivet ligger derimod i langt mere faste rammer og kun ganske lidt overlades til tilfældighederne.

For gårdejer Søren Helmer har griselivet to nøgleord: trivsel og vækst. Grisen skal have det godt, få nok at spise og undgå sygdom. Så kan den nemlig tage rigtig mange kilo på, og så er

der er rigtig meget at spise, når grisen har taget turen via slagteriet og supermarkedets køledisk til forbrugernes middagsbord.

- Moderne landbrug er jo en industri. Men det er ikke et mekanisk system, man bare kan slukke for klokken 22. Det er levende væsener, som man skal sørge for. Og for at kunne arbejde her skal man kunne lide dyr, forklarer Søren Helmer.

Når man drager en parallel mellem et menneskeliv og et griseliv, svarer den tid, vores lille gris patter hos sin mor, til hele barndommen. Den finder sted i farestalde på Bredebjerggård og varer fem uger. Farestalden er det sted, hvor soen tilbringer tiden, lige efter at hun har faret, altså født smågrise.

Barndommen tilbringer den lille gris sammen med sine søskende. Hver børneflokk har et lille indelukke sammen med deres mor. I et hjørne af indelukket kan smågrisene søge ind i en lille hule, hvor en skarp lampe sikrer ekstra lys og varme. Ellers render de og leger ved siden af moderen, som bliver holdt væk af en metalbøjle. Dermed undgår man, hvad der ellers er den hyppigste dødsårsag for en nyfødt lille gris: at blive mast ihjel af moderen, når hun vender sig.

Trods metalbøjlen er det tydeligt, at mor og børn har et kærligt forhold til hinanden, og at moderen med et omsorgsfuldt grynt sikrer, at ungerne holder sig til, når det er spisetid. Smågrisene spiser 20 gange om dagen. I begyndelsen får de kun mors mælk, men gradvis overgår de til andet foder.

Når den lille gris er fem uger gammel og vejer syv kilo, er barndommen forbi. Det er tid at forlade moderen og rejse til en anden gård. Mor og barn ser aldrig hinanden igen.

Faderen er slet ikke til stede i grisens liv. Samtlige smågrise er undfanget ved kunstig befrugtning. Der findes ganske vist to orner sammen med de knap 1100 søer på Bredebjerggård, men deres opgave er ikke at befrugte søerne. Når søerne står i løbestalden og er på vej til at have ægløsning, bliver ornerne hentet. Lugten fra en ægte orne hjælper den naturlige proces på vej, hvorefter Søren Helmer og hans medarbejdere kan foretage inseminationen med indkøbt ornesæd.

Fra løbestalden fortsætter den inseminerede so til drægtighedsstalden. Her forløber tre måneder, tre uger og tre dage, hvorefter et nyt kuld smågrise kommer til verden. En produktiv so føder op til 18 smågrise ad gangen. Når de fem uger i farestalden er gået, går

soens rejse tilbage til insemination i løbestalden. En supermor kan gennemføre 10 fødselsforløb, altså bringe op mod 180 nye liv til verden. Mindre produktive mødre bliver tidligere sorteret fra til den faste endestation, som venter for enden af ethvert griseliv i den industrielle del af landbruget.

- Dårliche mødre i vores system bliver slagtet. Nogle søer føder ikke smågrise nok. Hvis der er en, der kun får 10 i stedet for de gennemsnitlige 14, er der ikke råd til, at den optager pladsen i farestalden, forklarer Søren Helmer.

Hvis de fem uger hos moderen er barndommen, så forløber ungdomslivet de efterfølgende syv uger på Rørholm, som ligger lige i nærheden og også ejes af Søren Helmer. Her går de unge grise i grupper på 30 i 12 kvadraters grisestier med fast gulv, overdække, god varme og masser af foder. Det sidste er vigtigt, for det primære mål med de syv ugers ungdomsliv er ikke at træde ind i de voksnes rækker, men at tage omkring 25 kilo på.

Såvel på Bredebjerggård som på Rørholm lever grisene indendørs hele tiden. Som Søren Helmer forklarer, fungerer det bedst at holde grise inden døre. Det er også her, der er de bedste muligheder for at holde en høj hygiejnestandard. Besøgende til grisene i stalden får således besked på ikke alene at vaske hænderne, men også at tage alt tøjet af bortset fra undertøj og iføre sig helt rent arbejdstøj.

De moderne staldforhold og den skrappe hygiejne er med til at bringe antallet af sygdomstilfælde og dødsfald ned til et minimum. Det vil konkret sige, at kun omkring hver tiende gris dør på gården.

- Man kan diskutere, hvor en gris har det bedste liv. For den enkelte so ville det måske være bedst at gå ude og rode i jorden med trynen. Men her i staldene har dyrene langt den bedste overlevelsessevne. Det kan diskuteres rent etisk, hvad der er vigtigst: hensynet til moderen eller til den lille gris. Hos os mennesker har etikken over for børn stor vægt, erklærer Søren Helmer.

Netop etikken kan blive udfordret ved det punkt på grisens rejse gennem livet, vi nu er nået til. Efter ophold på først den ene, så den anden af Søren Helmers gårde er tiden kommet til at rejse bort. Ungdommen er forbi, og voksenlivet som slagtesvin venter.

For de fleste af grisene fra Bredebjerggård og Rørholm går rejsen kun 10 kilometer bort til gården Saltofte. De to gårdejere har nemlig en fast leveringsaftale. Men omkring 15 procent

af sine svin sælger Søren Helmer til andre aftagere.

Her er det problematiske ifølge gårdejeren, at det økonomisk er langt mest profitabelt at sælge til tyske landmænd. Men transporten af de levende svin kan være en anstrengende affære for grisene, og medierne har flere gange kunnet berette om transporter, der ikke alene var på kant med den herskende dyreetik, men også med lovgivningen.

At én landmand specialiserer sig i at få født så mange smågrise som muligt, mens en anden specialiserer sig i at gøre dem klar til slagteriet, står ikke til diskussion for en industriel landmand. Hvert led i produktionskæden kræver nogle bestemte rammer, og moderne landbrug er så kapitaltungt at etablere, at hver landmand ifølge Søren Helmer er nødt til at specialisere sig.

Over halvdelen af det samlede griseliv forløber på Saltofte - i alt omkring tre måneder. Stadig inden døre i en lun, gennemkontrolleret stald med ét centralt mål: Den voksne gris skal tage yderligere 70-75 kilo på, så den vejer omkring 105 kilo, når den drager ud på sin sidste rejse i levende live. Fra Saltofte går turen typisk til Danish Crown-slagteriet i Ringsted, hvilket er en overskuelig tur på en snes kilometer

Danish Crowns slagterier slagter hvert år 17,7 millioner svin i Danmark. Det er ifølge virksomheden selv 82 procent af alle de grise, som bliver forarbejdet til mad herhjemme. 90 procent af svinekødet bliver eksporteret. Resten ender hjemme i køleskabet og på spisebordet hos de danske forbrugere. Som skinke, pølser, leverpostej, hamburgerryg, koteletter, frikadeller og flæskesteg.

Sådan slutter det moderne griseliv. Så kort i tid, men så rigt på kalorier.

mikkelsen@kristeligt-dagblad.dk (<mailto:mikkelsen@kristeligt-dagblad.dk>)

Danmark er blevet symbolet på urimelige dyredrab

Flere danske og udenlandske medier fulgte med, da en ung hunløve blev dissekeret i Odense Zoo. Foto: Claus Fisker

15. oktober 2015, kl. 17:28

Af Mette Skov Hansen

Der holdes øje i udlandet, når dyr aflives og dissekeres i Danmark. Vores egen sensationalisering af drabene har sat os i den situation, mener iagttager

Det var ikke kun danske børnefamilier, der fulgte med, da en et år gammel løve i går blev dissekeret i Odense Zoo.

Internationale medier som The Guardian, Huffington Post og BBC havde på forhånd omtalt begivenheden, og flere dækkede også selve dissekeringen, mens udenlandske borgere kom med kritiske kommentarer om barbarisme på sociale medier.

Kritikken og omtalen er endnu et eksempel på, hvordan Danmark i internationale øjne er blevet et sted, hvor uskyldige dyr dræbes på urimelig vis.

Dette er i høj grad en konsekvens af dissekeringen af den to år gamle giraf Marius i København Zoo sidste år, siger direktør for den danske afdeling af organisationen World Animal Protection, Gitte Buchhave.

”Danmark ikke et land, der ses specielt negativt på, når det kommer til dyrevelfærd. Men det er korrekt, at, man i udlandet særligt efter Marius-sagen er og har været opmærksomme på Danmark, når det kommer til dissekering af dyr og dyreunger i zoologiske haver.

Jeg så gerne et større fokus på avl af dyreunger i zoologiske haver, frem for hvad der sker, når de er døde. Men det er der åbenbart mange i udlandet, der ser anderledes på, hvilket kan skyldes en kulturforskel.”

Siden Marius-sagen har udenlandske borgere og medier også fulgt med, da det kuld løveunger, den netop dissekerede løve var en del af, blev aflivet i Odense Zoo på grund af pladsmangel, og da radioværter fra Radio24syv denne sommer i direkte sendetid dræbte en kanin med en cykelpumpe.

Ligeledes var den internationale reaktion på de færøske grindedrab i år mere koordineret end tidligere med utallige opfordringer til regeringen om at stoppe drabene.

Marc Bekoff, der er tidligere professor i biologi ved University of Colorado og forfatter til bøger om dyreadfærd og -etik, har selv skrevet flere indlæg om giraffen Marius og de fire løveunger.

Ifølge ham er Danmark blevet et internationalt symbol på at dræbe og dissekere dyr.

”De har sensationaliseret det og gjort det til en offentlig forestilling på en meget arrogant måde - som om de virkelig er ligeglade med, hvad folk tænker. Andre zoologiske haver gør måske det samme, men de står ikke offentligt frem og gør opmærksom på sig selv på den måde.”

Ifølge Jes Lynning Harfeld, der forsker i dyreetik ved Center for Anvendt Filosofi ved Aalborg Universitet, er det netop den danske tradition for at være meget åben om, hvad man gør, der har gjort de danske sager så store i udlandet.

”I mange lande holder man forsøgslaboratorier hemmelige, og zoologiske haver ville aldrig nogensinde melde ud, at de dræbte dyr, der var i overskud.

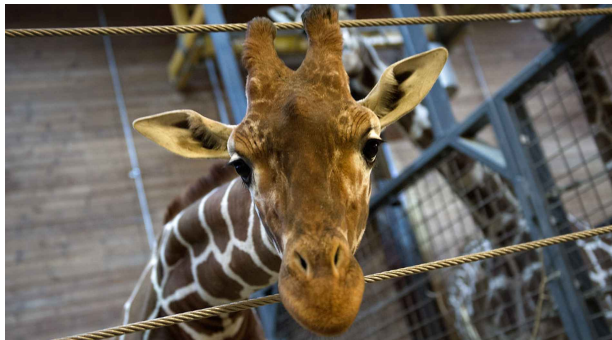
Så der er egentlig tale om en lille ting, som vi selv serverede for offentligheden, og som med hjælp fra internettet og sociale medier har grebet om sig,” siger han og tilføjer, at den danske praksis blandt andet kan støde i USA, hvor man mange steder undgår ved at give dyrene præventionsmidler.

En anden forskel mellem Danmark og særligt USA og Storbritannien er det overordnede syn på dyr, siger professor i dyreetik ved Københavns Universitet Peter Sandøe.

”I Storbritannien har man et mere sentimentalt forhold til dyr, og i USA har man en dobbeltmoralisk politisk korrekthed, hvor man ikke taler dyrevelfærd i landbruget, men går meget op, at man ikke må slå kæledyr og vilde dyr ihjel,” siger han og tilføjer, at opmærksomheden dog ikke vil have nogen større betydning for synet på Danmark.

”Mange kan godt se, at der er noget sympatisk ved, at de fleste danskere ikke sætter dyr i kasser, men siger, at dyr er dyr. Det giver et dårligt ry hos de politisk korrekte dyrevenner, men det skal vi ikke se som et stort problem.”

"Om 300 år vil man se på vores forhold til dyr, som vi i dag ser på slaveriet"

Da giraffen Marius blev aflivet, var der stor opstandelse.

Foto: Keld navntoft

23. oktober 2014, kl. 0:00

Af Birthe Pedersen, korrespondent, frankrig

Vores syn på dyr vil flytte sig mod dyrerettigheder, siger filosofen Jes Lynning Harfeld. Opstandelsen om giraffen Marius er efter hans mening et sigende eksempel på udviklingen

Vi skal forestille os et brændende hus. Indenfor sidder din højtelskede hund sammen med naboens barn. Du kan kun redde enten hunden eller barnet. Hvad gør du?

Mange vil formentlig spontant redde barnet og uden blusel forsvare valget med, at barnet har større værdi end hunden.

Men valget er ikke nogen selvfølge for alle.

"Det ville være artsracisme at hævde, at det eneste etisk rigtige er at redde barnet. Hvis det var et sort og et hvidt barn, ville vi jo også finde det racistisk at forvente, at det hvide barn skulle reddes på bekostning af det sorte," siger Stijn Bruers, ph.d. i moralfilosofi fra universitetet i Gent i Belgien. Han er også projektansvarlig ved den belgiske organisation Ecolife og tilhører den såkaldte dybde-økologiske bevægelse, der blev udviklet af den norske filosof og miljøforkæmper Arne Næss. En anden af dybdeøkologiens fædre, den australske filosof Peter Singer, har forklaret artsracismen sådan her:

"Hvorfor er det etisk forsvarligt at dræbe ikke-menneskelige dyr for føde og tøj, men ikke mennesker? Er det menneskers intelligens? Evnen til at foretage moralske valg? Er det bevidsthed? Lige meget hvilken grund man vælger, vil der være mennesker som for eksempel babyer eller svært intellektuelt handicappede, der ikke lever op til det. Så må man vælge en af to mulige konsekvenser. 1: Det er etisk forsvarligt at dræbe mennesker, der ikke lever op til kravene og bruge dem til føde og tøj. 2: Det er ikke etisk forsvarligt at dræbe ikke-menneskelige dyr. Jeg har valgt nummer 2."

Peter Singer repræsenterer den såkaldte utilitaristiske linje blandt dyrerettighedsforkæmpere. Mennesker skal afholde sig fra at benytte dyr som midler til at tilfredsstille egne behov. Men Stijn Bruers og flere andre går et skridt videre med kravet om, at dyr skal have samme rettigheder som mennesker.

"Spørgsmålet er: Hvad er en person? De seneste årtiers forskning har nedbrudt mange af skillelinjerne mellem dyr og mennesker. Vi har fundet ud af, at hunde kan have en form for retfærdighedssans, at dyr kan have komplekse følelser som sorg, og at fugle kan have komplekse kognitive evner. Og hvis vi stillede alle vores forfædre op på en lang række, vil vi ende med at have samme forfædre som grise," siger Stijn Bruers.

Kritikerne af dyrerettigheder hævder, at denne argumentation er udtryk for antropomorfisme, hvor dyr tillægges menneskelige egenskaber, de ikke har. Men det er ikke nødvendigvis tilfældet, mener Jes Lynning Harfeld fra Institut for Anvendt Filosofi ved Aalborg Universitet.

"Hvis min hund danser rundt og logrer med halen, så konstaterer jeg, at den er glad. Det er ikke antropomorfisme. Hvis jeg siger, at den er glad, fordi det er dens fødselsdag, eller ser tænksum ud, fordi den spekulerer over universets uendelighed, så antropomorfiserer jeg. For en hund kan ikke tænke over universets uendelighed. Men det kan min toårige søn heller ikke, og han har alligevel rettigheder," pointerer han.

Men hvis dyr får status som en person med tilhørende rettigheder, bør det vel også være strafbart at slå dyr ihjel?

Det mener nogle dyreetikere som for eksempel Will Pymlicka fra Canada. Han har netop udgivet bogen "Zoopolis", som har vakt opmærksomhed i dyreetiske kredse. Her taler Pymlicka for, at dyr skal have politiske rettigheder og betragtes som borgere. Husdyr skal have samme rettigheder som mindreårige personer, dyr, der lever iblandt os og har tilpasset

sig, ligesom duer og rotter skal have krav på ikke at blive udryddet, fordi det vil være en form for folkedrab. Og endelig skal vilde dyr behandles som borgere i suveræne stater, hvor vi mennesker ikke blander os.

Jes Lynning Harfeld kan godt se, hvor Kymlicka vil hen.

"Der er selvfølgelig ikke tale om at give dyr stemmeret. Men der er masser af mennesker, der ikke har stemmeret, og som alligevel er omfattet af borgerrettigheder, der giver samfundet et ansvar. Jeg har ansvar for mit barn, og det har samfundet også," siger Harfeld.

Sognepræst og miljøetiker Martin Ishøy har som udgangspunkt stor sympati for hele talen om, at dyr har en værdighed og en værdi i sig selv.

"Løgstrup talte om menneskets skamløshed i forhold til dyr er et begreb, som jeg finder rammende. Og man kan sige, at hvis dyr har en værdighed i sig selv ligesom mennesker i kraft af deres skabthed, så følger der også rettigheder med. Men ét er retorikken, noget andet er konkret handling. Og det bliver jo absurd, hvis man vil føre logikken ud i den yderste konsekvens, på samme måde som et teokrati som det iranske under Khomeini førte til totalitarisme," advarer Ishøy.

Jes Lynning Harfeld mener, at vi under alle omstændigheder vil bevæge os henimod veritable dyrerettigheder på lige fod med menneskerettigheder.

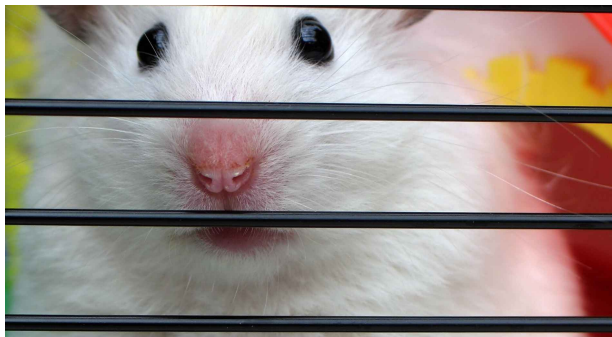
"Jeg tror, at man om 300 år vil se på vores tids forhold til dyr på samme måde, som vi i dag ser på slaveriet. Udviklingen er der jo. For 20 år siden mente man, at fisk ikke kunne lide. I dag er der regler for dambrug. Og tænk på opstandelsen, da giraffen Marius blev aflivet," siger han.

Men hvad med barnet og hunden i det brændende hus? Skrider det etiske grundlag og menneskerettighedernes funktion som en rød streg i sandet, hvis det er i orden at redde hunde i stedet for børn? Kan man forestille sig en regeringsleder, der vælger at bruge penge på dyrene i et kvarter i stedet for kvarterets børn?

"Vi ræsonnerer jo allerede på den måde," siger Stijn Bruers.

"Hver eneste gang vi bruger penge på dyrebeskyttelse, kunne vi i stedet have valgt at bruge pengene på fattige børn."

Dyreforsøg: Der er forskel på rotter og aber

En læser spørger Etikpanelet: "Hvad gør man, når man er modstander af dyreforsøg, men ved, at ens barn kan få det bedre med medicin, der er testet på dyr?"

4. juni 2011, kl. 1:01

Af Jacob Birkler

Formanden for Det Ethiske Råd er tilhænger af dyreforsøg, men mener, at der er forskel på, hvilke dyr, man bruger. Det skriver han i svaret på et spørgsmål til Etikpanelet

Formand for Det Ethiske Råd, filosof og medlem af [Etikpanelet på etik.dk \(/etikpanelet\)](https://etik.dk (/etikpanelet)), Jacob Birkler, besvarer spørgsmålet:

Hvad gør man, når man er modstander af dyreforsøg, men ved, at ens barn kan få det bedre med medicin, der er testet på dyr?

Jeg er ikke modstander af dyreforsøg. Til gengæld er jeg tilhænger af, at disse forsøg finder sted under tilsyn og med en kontrol, der sikrer, at dyrene ikke lider unødigt. Men lad mig understrege, at der i Danmark hvert år anvendes tusindvis af forsøgsdyr. Her har jeg svært ved at se, hvordan man kan være modstander af forsøg med eksempelvis rotter og mus (de mest gængse forsøgsdyr), for gennem disse forsøg vil vi i sidste ende kunne redde menneskeliv. Angående det konkrete spørgsmål vedrørende medicin til børn vil det ofte være sådan, at forældrene vil gå meget langt i deres bestræbelser på at redde barnets liv. Selv hvis medicinen var udviklet gennem forsøg på børn i en koncentrationslejr, tror jeg ikke forældrene ville tøve, hvis det kunne redde deres eget barn.

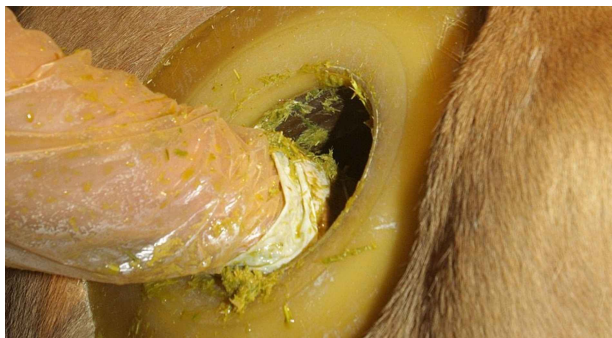
TEMA: [Dyreetik \(/dyr-etik\)](#)

Men til spørgsmålet bør nævnes to forhold. For det første mener jeg, at der en etisk relevant forskel mellem eksempelvis rotter og aber. Jo højerestående dyr, desto større beskyttelse. Dog skal det her bemærkes, at store dyr såsom heste, får, geder og kalve bl.a. anvendes til blodtapning med henblik på fremskaffelse af medier til bakterievækst, der i sidste ende kan bruges til eksempelvis vaccination af mennesker. Her skal det endvidere bemærkes, hvordan mange forsøgsdyr lever et markant bedre liv set i forhold til de tusindvis af dyr, som vi hver dag opfeder med det ene mål at spise dem. For slet ikke at tale om kæledyr, der ofte lever under de værste forhold. Vi skal derfor passe på, at vi ikke ender i hykleri. For det andet er der i mine øjne også en etisk relevant forskel mellem forsøg på dyr, hvor sigtet er at udvikle og afprøve lægemidler til patienter, til forskel fra dyreforsøg, hvor sigtet udelukkende er kommercielt med henblik på salg af eksempelvis shampoo eller kosmetik. Jeg er stærkt forbeholden over for det sidste. Men angående udvikling af medicin vil jeg direkte opfordre til, at det først sker via dyreforsøg og ikke forsøg på mennesker. Bemærk, hvordan mange nye penicillinformer er udviklet via forsøg på rotter og mus. Her får jeg hverken etiske kvaler eller kvalme, så længe selve formålet med dyreforsøg er værdigt og særligt de højerestående dyr ikke lider unødigt. Dermed vil jeg lade Karen Blixen få det sidste ord, som i en kronik i Politiken d. 29.11 1952 skriver om dyreforsøg: *Det er en vigtig sag at bevare menneskeliv. Men det er endnu vigtigere at gøre menneskeliv værd at bevare.*

LÆS FLERE SVAR FRA ETIKPANELET: [Etikpanelet \(/etikpanelet\)](#)

STIL DIT EGET SPØRGSMÅL PÅ: spoerg@etik.dk spoerg@etik.dk (<mailto:spoerg@etik.dk>)

Hvor meget skal dyr lægge krop til?

Vomfistulering på køer, hvor forskere tager prøver ud under fordøjelsen for at teste, hvordan forskelligt foder udnyttes af dyr, er et eksempel på et dyreforsøg af tvivlsom værdi for mennesker, mener Peter Sandøe, formand for Det Dyreetiske Råd. -- Foto: .

24. oktober 2009, kl. 1:00
Af Julie Jo Boding

Selvom antallet af dyr brugt til forsøg i 2008 var det laveste i 10 år, er der stadig plads til forbedring, mener formanden for Dyreetisk Råd. Vi bruger nemlig stadig dyr til forsøg, hvor der kan sættes spørgsmålstegn ved, hvem forsøgene gavner

På den ene side er det ikke så behageligt at tænke på. At vi ofrer dyr på forskningens alter, lader mus og rotter rende rundt med kunstigt fremtvungne svulster og i det hele taget er parate til bevidst at udsætte dyr for lidelse og ubehag.

På den anden side viser flere undersøgelser, at et flertal af danskerne accepterer dyreforsøg. I hvert fald så længe grise, rotter og kaniner lægger krop til forskning, der kan hjælpe til at lindre eller helbrede menneskelig sygdom og lidelse. Og så længe dyrene ikke udsættes for unødigt stor lidelse undervejs.

Og det sikrer den danske lov om dyreforsøg.

Ifølge loven er det kun tilladt at bruge dyr til forsøg, der formodes at være til væsentlig gavn, og hvor dyrene ikke udsættes for stærk smerte. Ej heller skal det være muligt at nå de samme resultater uden brug af forsøgsdyr eller ved forsøg, som er mindre belastende for dyrene. Og det skal – ifølge loven – sikres, at dyrene undervejs er opstaldet og bliver passet sådan, at deres behov for foder, vand og plads er opfyldt.

Så danskerne burde kunne sove nogenlunde roligt om natten. Eller hvad?

Nej, der er faktisk brug for, at vi vågner op af tornerosesøvnen og tager en debat om dyreforsøg. For der kan i flere tilfælde sættes alvorligt spørgsmålstejn ved, om danske dyreforsøg er til så væsentlig gavn, som vi går og tror. Det mener formanden for Det Dyreetiske Råd, professor Peter Sandøe fra Det Biovidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet.

– Hvis folk bilder sig selv ind, at alle disse forsøg går ud på at finde vej til at kurere menneskelige lidelser, så tager de fejl. For eksempel har et dansk medicinalfirma brugt forsøgsdyr i arbejdet på at finde en kur mod skaldethed hos mænd. Det kan godt være, at det ikke er rart for de mænd, det rammer. Men det er altså muligt at overleve, selvom man ikke har ret meget hår på hovedet, påpeger Peter Sandøe og tilføjer:

– Ligeledes bruges der masser af forsøgsdyr i udviklingen af medicin, der minder meget om eksisterende medicin. De nye produkter er bare forbedret en lille smule i forhold til originalpræparatet, sådan at firmaet kan komme ind og overtage en del af markedet.

Peter Sandøe mener også, at der kan sættes spørgsmålstejn ved den "væsentlige gavn" for menneskelig sundhed af en række danske forsøg, hvor køer og andre drøvtyggere får åbnet siden og sat en såkaldt vomfistel ind, sådan at forskerne kan tage prøver ud under fordøjelsen for at teste, hvordan forskelligt foder udnyttes af dyret. Noget, der efter Peter Sandøes opfattelse, mest handler om at effektivisere landbruget – til gavn for landmandens pengepung.

I Danmark er det Rådet for Dyreforsøg, der giver tilladelse til at udføre forsøg på dyr. Medlem Peter Bie, professor og dr.med. ved Syddansk Universitet, siger til Peter Sandøes kritik:

– Jeg er fuldstændig enig i hans principielle betragtninger. Man kan bestemt godt diskutere, om vi skal sætte vomfistler i dyr for at sikre en bedre foderudnyttelse, og om dyr skal bruges til at finde kure mod skaldethed, siger han.

Ifølge Peter Bie er et af problemerne, at lovgivningen om dyreforsøg oplagt er "et kompromis mellem flere modsatrettede hensyn og interesser" og "til en vis grad elastisk i metermål". Netop derfor er det vigtigt at have Rådet for Dyreforsøg, fordi det udgøres af flere parter med

interesse i dyreforsøg. Lige fra dem, der har en kommerciel interesse i at udvikle nye produkter og derfor ønsker at udføre forsøg på dyr, til Det Dyreetiske Råd.

– Man skal bare også have for øje, at i over 95 procent af tilfældene er det overordnede formål med dyreforsøg indiskutabelt. Der er forsøgene til væsentlig gavn, fordi de har til formål at bedre og lindre sygdomme. Så kvantitativt er det trods alt få eksempler, hvor man kan diskutere, om anvendelsen af dyreforsøg er inden for den fællesfolkelige rimeligheds grænser, siger Peter Bie.

Anderledes ser man på det hos Dyrenes Beskyttelse. Organisationen trådte i juni i år ud af Rådet for Dyreforsøg.

– Det gjorde vi netop med henvisning til gavns-kriteriet. Vi oplevede, at det var meget få forsøg, der blev afvist. Rådet sad nærmest og godkendte ansøgningerne fra ende til anden uden at tage stilling til, om der var en væsentlig samfundsmæssig gavn. Og der følte vi os lidt taget som gidsler, der ved at sidde med ved bordet kom til at blåstemple forsøg, som vi egentlig ikke mente skulle have været godkendt, fortæller Søren Kent Pedersen, dyreværnsinspektør og organisationens projektleder for forsøgsdyr.

Men hvad mener dem, der står bag nogle af de forsøg, der sættes spørgsmålstegn ved?

Hos Lægemedielindustriforeningen, som repræsenterer medicinalfirmaerne, siger chefkonsulent Ulla Høegh om eksemplet med, at forsøg er udført på dyr i jagten på en kur mod skaldethed hos mænd:

– Vi har intet hierarki blandt sygdomme. Lægemidler udvikles til behandling af sygdomme, og hvis man mener, at der er nogle sygdomme, der ikke skal udvikles medicin til, så er det en politisk beslutning.

Et af de steder, der åbner maven på køer og sætter såkaldte vomfistler ind, er Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet ved Aarhus Universitet. Ifølge Klaus Lønne Ingvarsen, leder af Institut for Husdyrbiologi og -sundhed, er det noget, der er sket igennem mange år med det formål at finde ud af, hvad der foregår i koens formaver.

– Vi gør det for at få en bedre forståelse af, hvordan forskellige fodermidler og foderkomponenter bliver nedbrudt og fordøjet. Det handler om at sikre, at dyrene er rigtig ernæret til for eksempel mælke- eller kødproduktion, forklarer han.

Men forskningen har ikke kun for øje at tjene landmandens eller forbrugernes pengepung, forsikrer han. Det handler også om at sikre dyrenes sundhed og velfærd. Og så handler det om at sikre, at der er mad nok til verdens befolkning.

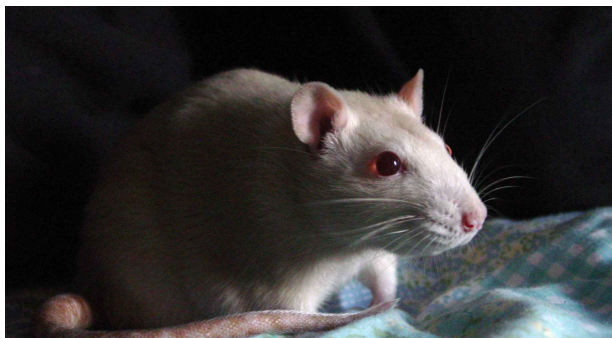
De senere år er der desuden dukket endnu et aspekt op, som ifølge Klaus Lønne Ingvarsen gør forskningen i de åbne komaver særdeles betydningsfuld for samfundet: klimaforandringerne. Køerne bøvser nemlig betydelige mængder metan op til skade for klimaet.

– Ved at optimere ernæringen kan vi arbejde på at reducere den del, der omdannes til metan, og dermed kan denne forskning bidrage til at løse nogle af klimaproblemerne. Jeg hører til de mennesker, der synes, at en sikker fødevareforsyning til jordens befolkning, og at vi værner om miljø og klima, er helt essentielle elementer for, at vores børn og børnebørn har en god verden at leve i, siger han.

agger@kristeligt-dagblad.dk (mailto:agger@kristeligt-dagblad.dk)

boding@kristeligt-dagblad.dk (mailto:boding@kristeligt-dagblad.dk)

Loven om dyreforsøg bliver strammet

Arkivfoto.

4. juni 2011, kl. 1:00
Af Lea Holtze

Antallet af dyreforsøg skal ned og udviklingen af alternative metoder op, lyder det fra Folketinget, der har reguleret loven om dyreforsøg. Dyrenes Beskyttelse ser det som et kærkomment paradigmeskifte

Lige nu findes der knap 300.000 mus, kaniner, hunde og andre forsøgsdyr rundt om i landets laboratorier. Men tallet skal nedbringes, mener et flertal i Folketinget, der netop har reguleret lov om dyreforsøg. Det betyder, at forskere fremover skal dokumentere, at den viden, der kommer ud af et dyreforsøg, hverken helt eller delvis kan opnås på andre måder.

Desuden skal det ikke længere bare være "til væsentlig gavn", når Rådet for Dyreforsøg giver forskere tilladelse til forsøg med dyr. Rådet skal også tage stilling til, om den belastning, dyret bliver udsat for, står mål med den nytteværdi, der kommer ud af forsøget.

"Det er vigtigt, man sikrer, at dyr kun anvendes der, hvor det er absolut nødvendigt. Derfor er det også nødvendigt med et klart regelsæt for, hvordan man anvender forsøgsdyr. Det er vigtigt at være på forkant med lovgivningen, fordi forskere gerne vil prøve grænser af. Der må vi som lovgivere sætte grænsen," siger Venstres dyre- velfærdsordfører, Tage Leegaard.

Lovreguleringen, der blev tredjebehandlet i Folketinget i onsdags, er resultatet af et EU-direktiv, der blev vedtaget i september, som alle medlemslande skal efterkomme inden for to år. Hidtil har lovgivningen ikke været tilstrækkelig præcis herhjemme, mener Socialdemokraternes dyrevelfærdsordfører, Benny Engelbrecht.

"Det er ikke nok, at en virksomhed kan tjene penge på et produkt. Det skal være til samfundsmæssig gavn. Så hvis det hjælper til at finde en kur mod en bestemt cancertype, sætter vi naturligvis samfundets behov i højsædet. Men det har været vigtigt at få præciseret," siger han.

Ud over lovændringerne er det også – på initiativ fra Dyrenes Beskyttelse og Lægemiddelindustriforeningen – blevet besluttet at lave en national strategi for, hvordan man fremadrettet kan forske i og udvikle alternative metoder. Det vil sige metoder, der begrænser eller erstatter dyreforsøg, eller metoder, der er mindre belastende for dyrene.

I Dyrenes Beskyttelse ser man de nye tiltag som et paradigmeskifte inden for hele diskussionen om dyreforsøg.

"Antallet af dyreforsøg har ligget nogenlunde stabilt i Danmark i årevis. Så der skal noget til for at knække den kurve. Det kan kun ske, hvis vi kridter skoene og virkelig prioriterer alternative metoder," siger dyrlæge Søren Kent Pedersen, der er projektleder for forsøgsdyr i Dyrenes Beskyttelse.

I Danmark har man allerede udviklet nogle få alternativer til dyreforsøg såsom computersimulation og forskning i cellekulturer. Men i andre europæiske lande er man endnu længere fremme, siger Søren Kent Pedersen. Derfor er den kommende, nationale strategi altafgørende. Og det er Lægemiddelindustrien helt enig med ham i.

"Vi skal have skabt et overblik over, hvilken forskning der allerede findes inden for alternative metoder, så vi kan få en optimal udnyttelse af de ressourcer, der er til stede. Det er i alles interesse at undgå at anvende dyr til forsøg, hvis man kan bruge alternative metoder. Det er bare ikke muligt i dag," siger chefkonsulent i Lægemiddelindustriforeningen Ulla Høegh.

Formanden for Det Dyreetiske Råd, professor i bioetik Peter Sandøe, mener dog, at loven på visse punkter ikke er særlig klar.

"Jeg mener for eksempel, at det stadig er meget uklart, hvad der menes med, at et dyreforsøg skal være til gavn. Hvis man ikke formulerer klare gavnskriterier, skaber det bare usikkerhed. Og så er der ikke grundlag for at afvise et forsøg med henvisning til, at det ikke

er til gavn. Dermed vil den del af loven ikke bidrage til at nedbringe antallet af forsøg," siger han.

holtze@k.dk (mailto:holtze@k.dk)

Kan det forsvares at avle kalve for at slå dem ihjel ved fødslen?

-- FN's våbeninspektører har demonteret og fjernet produktionsfaciliteterne og materialerne til brug i våbenprogrammerne. Men hjernerne og den ingeniørmæssige knowhow er stadig til stede i Irak, advarer Mahdi Obeidi. (Foto: Scanpix) Foto: Anders Tvevad.

16. september 2011, kl. 1:01

Af Anne Katrine Gottfred Jensen

MED AFSTEMNING fødslen. Det er nødvendigt, at dyrene kommer til verden, for at kvierne kan producere mælk, men kalvene bliver spildprodukter. Grotesk at have et produktionssystem, der skaber liv for at dræbe det igen, lyder det fra bioetiker

De mandelformede øjne, der tilhører den chokoladebrune ko i grønt græs, kigger fra mælkekartoner på supermarkedets forbrugere.

Men med til historien om det idylliske landbrugsbillede hører fortællingen om de tusindvis af tyrekalve, der hvert år aflives lige efter fødslen.

Det er særligt den lysebrune Jersey-race, som på grund af sine gener bliver slået ihjel. Generne betyder, at det tager meget lang tid at fede dyrene op, og for landmanden er der derfor ikke en god økonomi i at beholde tyrekalvene, som ikke giver mælk.

Fra årsskiftet forudser landbruget, at antallet af aflivninger vil stige, fordi tilskud fra EU, den såkaldte handyrpræmie, nedsættes. Dermed vil aflivningerne også ramme andre kvægracer som for eksempel den sortbrogede ko.

Ifølge tal fra Videncentret for Landbrug blev 28.160 ud af 36.338 Jersey-tyrekalve aflivet i perioden fra juli 2010 til juli 2011. I værste fald vil den ændrede støtte fra EU betyde, at op mod 200.000 danske tyrekalve årligt vil blive aflivet. Det forklarer landskonsulent i dyrevelfærd Peter Stamp Enemark fra afdelingen for kvæg under Videncentret for Landbrug, som er en organisation under landbrugets brancheorganisation Landbrug & Fødevarer.

Der er en potentiel risiko for, at antallet af aflivninger vil stige markant på længere sigt. Det vil ikke ske fra den ene dag til den anden, men der er en risiko for, at det udvikler sig i den retning, siger Peter Stamp Enemark om konsekvensen af den ændrede handyrpræmie, som indtil nu har givet landmændene et tilskud på omkring 1000 kroner pr. tyrekalv, de har opdrættet. Præmien vil i 2012 og 2013 være på cirka 400 kroner, og der er i EU-regi forhandlinger om tilskuddets fremtid.

At langt flere tyrekalve må forventes at blive aflivet, får dog ikke formanden for Det Dyreetiske Råd på barrikaderne. For Peter Sandøe, som også er professor i bioetik ved Københavns Universitet, er det afgørende ikke antallet af aflivninger, men at dyrene ikke lider.

Forskere i dyrevelfærd er relativt enige om, at dyr først gradvist kommer til bevidsthed, når de begynder at trække vejret. Hvis de aflives lige efter fødslen, når de derfor ikke at opleve noget, understreger han og henviser til, at aflivningen selvfølgelig skal ske korrekt, ved at dyret skydes med en boltpistol, og at halspulsåren efterfølgende skæres over.

Han mener, at hvis ikke man kan tilbyde dyret et ordentligt liv, er det bedre at slå det ihjel. Tidligere blev et stort antal tyrekalve sendt på en lang rejse til Holland for at blive opdrættet i en intensiv kalveproduktion. I sammenligning hermed er det efter hans opfattelse bedre, at de danske landmænd selv tager ansvar for, at dyrene kommer herfra på en anstændig måde.

Ikke alle er dog enige i det syn på sagen. Ifølge Mickey Gjerris, lektor i bioetik ved Københavns Universitet og medlem af Det Ethiske Råd, er aflivningerne af tyrekalve et udtryk for, at vi fuldstændig har mistet fornemmelsen for, at der er tale om levende væsener.

Landbrugsproduktionen er indrettet sådan, at der er produkter, hvor dyr bliver et spildprodukt, forklarer Mickey Gjerris med henvisning til, at kvierne skal være drægtige for at kunne producere mælk, men at tyrekalvene dræbes straks efter fødslen.

Siden Anden Verdenskrig er vores forbrug af animalske produkter eksploderet. Det er etisk uholdbart. Vi har fjernet os fra et fokus på, hvad vi spiser, og hvor det kommer fra, til at vi står i supermarkedet og kun tænker på, hvor billigt vi kan få et produkt, siger han.

Og aflivningerne af tyrekalve er ikke et enestående fænomen. Også nyudklækkede haneekyllinger bliver slået ihjel for at effektivisere ægproduktionen, forklarer Mickey Gjerris.

Generelt har vi fået et landbrug, hvor det enkelte dyr intet betyder. De er blot produktionsenheder, der skal presses så meget som muligt for at maksimere effektiviteten i produktionen og dermed overskuddet. Det er grotesk at have et produktionssystem, der skaber liv for at dræbe det igen, fordi der ikke er brug for det, siger han, men tilføjer, at det trods alt er bedre, at dyrene aflives, end at de lever et kummerligt liv. Derfor mener han, at man i nogle tilfælde kan tale om, at det ud fra en dyrevelfærds-mæssig synsvinkel kan være en fordel med aflivningen ved fødslen.

Det burde dog gøre noget ved os som mennesker, men der hersker en form for bevidst eller villet uvidenhed. For informationerne om for eksempel aflivningen af tyrekalve findes, lyder det fra Mickey Gjerris, der fortsætter:

Vi vil ikke vide, at vores livsstil koster ofre. For det vil kræve, at vi ændrer vores måde at leve på. Vi ender som hyklere, der på den ene side slæber ungerne med i zoologisk have for at se på nuttede dyreunger, og på den anden side foragter vi livet, hver gang vi køber en liter mælk.

Mickey Gjerris mener, det er en alvorlig sag, at så mange sunde og nyfødte tyrekalve aflives blot for at opretholde en mælkeproduktion.

Dyr er levende væsener, som skal respekteres. Alene det at kunne sige, at det er lige meget, om det er 1 eller 200.000, der slås ihjel, viser, at der er noget galt. Det er en alvorlig sag at tage et liv. Vil vi virkelig være mennesker, der kendetegnes ved, at vi møder det nyfødte liv med en bolt pistol for at aflive det?, spørger Mickey Gjerris.

Selvom Peter Sandøe er af den overbevisning, at aflivningerne kan forsvares, frygter han, at et stort antal aflivninger kan føre til en forråelse af forholdet mellem landmand og dyr. Normalt vil netop det at tage hånd om de nyfødte kalve være en vigtig og positiv del af landmandens omgang med dyrene. Og han medgiver, at det kan virke meningsløst, at dyr

fødes, uden at de bliver brugt til noget, og at der er noget trist ved, at så mange sunde dyr aflives.

Bedst vil det være, hvis kalvene kunne blive brugt til at producere kød. Der findes allerede en meget fornuftig og dyrevenlig produktion af såkaldt dansk kalv. Hvis detailhandlen og forbrugerne vil bakke mere op om det danske kalvekød frem for at købe billigt importeret kød, vil det ikke være nødvendigt at aflive danske kalve, siger Peter Sandøe.

Ifølge Peter Stamp Enemark fra Videncentret for Landbrug kan en prisstigning på to til tre kroner pr. kilo kød samt et fald i omkostninger til foder være med til at bremse aflivningerne.

Hos Coop, der blandt andet tæller butikkerne Kvickly, SuperBrugsen, Fakta og Irma, lyder det fra den forbrugerpolitiske direktør, Mogens Werge, at det vil være en vanskelig prisstigning at overbevise forbrugerne om.

Der er et meget stort fokus på pris, når det handler om dagligvarer, og derfor kan vi ikke gå ud fra, at alle forbrugere vil betale en merpris for dyrevelfærd, siger han og henviser til, at der fortsat er mange, der køber buræg, selvom der i de økologiske æg findes et dyrere og mere dyrevenligt alternativ.

TIL LÆREREN: [Find undervisningsmateriale om etik](http://www.etik.dk/artikel/428830:Undervisning-i-etik--Til-laereren--Find-undervisningsmateriale-om-etik)

(<http://www.etik.dk/artikel/428830:Undervisning-i-etik--Til-laereren--Find-undervisningsmateriale-om-etik>)

Omvendt kan man sige, at hvis det lykkes at gøre det tydeligt for forbrugerne, hvad prisstigningen handler om, tror jeg, at nogle vil betale for det, siger han og peger på, at to til tre kroner mere pr. kilo kød ikke er en voldsom stigning for de forbrugere, der er indstillede på at betale for dyrevelfærd.

Mogens Werge mener dog ikke, at supermarkeds kæden alene kan løfte opgaven. Også landbruget må bidrage til at oplyse om årsagen til prisændringen.

I landbruget kan der gøres mere for at mindske antallet af aflivninger af tyrekalve, forklarer Peter Stamp Enemark. Blandt andet vinder metoden til at kønssortere sæd frem. På den måde kan landmanden få flere kvier end tyre og dermed aflive færre kalve. På længere sigt kan der også tænkes i at forbedre kødkvaliteten ved at se på avl og genetik hos Jerseyracen

og dermed forbedre dens egenskab til at producere kød. Ligesom forskellige racer kan krydses, og gener kan forbedres over en årrække.

STORT TEMA: Dyr og etik (<http://www.etik.dk/dyr-etik>)

Kan man mærke sig til dyrevelfærd?

Man forhindrer soen i at træde sine smågrise ihjel ved at anbringe den på begrænset plads med en barriere imellem, som her på billedet. Foto: Scanpix

11. marts 2016, kl. 0:00
Af Casper Pilgaard Christensen

Titusindvis af døde grise i svinestierne hver dag , systematisk afklipning af haler og begrænset plads at leve på. Der er rigeligt at gøre for at fremme dyrevelfærden for danske svin. Men en ny velfærdsmærkning møder kritik

Hver dag dør 24.000 smågrise på de danske landbrug enten under fødslen eller af sygdom, underernæring eller på grund af begrænset plads. På et kalenderår løber det op i mere end 8,5 millioner døde svin, som ikke når at udtjene deres mål som aftensmad på et dansk eller udenlandsk middagsbord. Svinene, der overlever frem til slagtning, lever i 9 ud af 10 tilfælde med kuperede haler, selvom det er ulovligt at klippe deres haler rutinemæssigt.

Svineindustrien i Danmark er et betændt debatområde, hvilket kun er blevet forstærket af det øgede fokus på dyrevelfærd. Fødevarerstyrelsen har derfor fremlagt et nyt velfærdsmærke, der ved tildeling af en til tre stjerner skal vejlede forbrugeren om svinets opvækst.

For at kunne få minimumsanbefalingen på en stjerne, må svinet eksempelvis ikke være rutinemæssigt kuperet. Har svinene været fritgående, og har de haft rigeligt med halm og plads samt en transporttid under otte timer til slagtning, prydes pakken i køledisken med tre stjerner. Endnu er ikke alle detaljer om den nye ordning, der ventes at træde i kraft om et års tid, offentliggjort. Men de informationer, der er kommet ud, møder imidlertid kritik fra blandt andre Coop, Forbrugerrådet Tænk og Dyrenes Beskyttelse.

Sidstnævnte kritiserer ordningen for ikke at bringe noget nyt til bordet, eftersom alle kriterierne for at få de maksimale tre stjerner allerede er dækket enten af Dyrenes Beskyttelses eget mærke eller det statsligt kontrollerede Ø-mærke. Ifølge direktør i Dyrenes Beskyttelse Britta Riis sænker den nye mærkning med stjerner tværtimod den nedre grænse for, hvornår en pakke kød kan gøre sig fortjent til et dyrevelfærdsmærke.

”For at få den etstjernede bedømmelse i den nye ordning må grisen ikke være kuperet. Men allerede i dag er det imod lovgivningen, medmindre man har særlig dispensation. Derfor er der tale om, at man reelt sænker niveauet for, hvad man kan kalde dyrevelfærd,” siger Britta Riis.

Karina Due er dyrevelfærdsordfører for Dansk Folkeparti, som støtter op om den nye ordning. Ifølge hende øger den nye mærkning gennemsigtigheden for forbrugeren, ligesom den er et skridt på vejen mod en fælles dyrevelfærdsmærkning.

”Som det er nu, fremgår det ikke af indpakningen, hvis grisen er blevet rutinemæssigt kuperet. Med den nye ordning vil det være klart for forbrugeren, når det er tilfældet, så jeg er ikke enig i, at vi sænker niveauet med vores forslag. Tværtimod skaber det gennemsigtighed. Der er brug for, at vi får en fælles ordning, som involverer alle aktører. Lige nu forstås dyrevelfærd enten som økologi eller ud fra, hvad interessegrupper dikterer, og det er ikke holdbart. Det er nødvendigt, at alle parter bliver enige om, hvad dyrevelfærd er, og det kan vores mærke bidrage til.”

Jes Lynning Harfeld er adjunkt i filosofi ved Aalborg Universitet og har blandt andet forsket i dyreetik og dyrevelfærd. Han er enig i, at der er brug for gennemsigtighed, og at det kræver enighed om, hvad dyrevelfærd i det hele taget er. Han deler dog kritikernes bekymring for, at den nye ordning sænker niveauet for dyrevelfærd.

”Det er nogle åbenlyse problemer med mærkningen, som den er nu. Dels skal vi have adskilt dyrevelfærd og økologi, for det er to forskellige begreber, der lige nu ofte bruges synonymt. Så det giver bestemt mening at skabe konsensus om, hvad dyrevelfærd er. Det giver imidlertid ingen mening, at man i denne proces sænker niveauet for dyrevelfærd, hvilket er det, der sker nu. Lav endelig en fælles dyrevelfærdsbetegnelse og kontroller det på statsligt niveau. Men sæt rammerne på et niveau, der som minimum er på højde med det nuværende, for mærkninger virker rent faktisk. Det går langsomt, men vi har rent faktisk set en markant forandret forbrugeradfærd i løbet af de seneste år,” lyder det fra Jes Lynning Harfeld, som

dog i samme åndedrag gør opmærksom på, at problemet med dyrevelfærd går et spadestik dybere end blot mærker.

Et centralt problem er ifølge ham, at der er en åbenlys konflikt mellem idealet om dyrevelfærd og den dominerende bundlinjelogik.

”Dyrevelfærd er svært at måle. Derfor vil det altid være udtryk for en simplificering med mærkater som disse. Når vi undersøger dyrevelfærd, så sker det nemlig ikke på dyrenes egne præmisser, men derimod på landbrugets. Det er ensbetydende med ekstremt lave nedre grænser for, hvilke forhold man tillader, og ’dyrevelfærd’ i denne kontekst er derfor et amputeret begreb. Vi tror, vi taler om dyrevelfærd i universel forstand, men det gør vi ikke. Der er derimod tale om et dyr, som kun har haft det relativt godt inden for de begrænsninger, landbrugssystemet sætter.”

Ifølge Dyrenes Beskyttelse risikerer den nye mærkning netop at give forbrugeren et forkert indtryk af forholdene, slagtesvinet i køledisken er opdrættet under. Bekymringen er, at kød, der efter nuværende standarder ikke kan få en anbefaling, fremover vil blive prydet med en stjerne. Derfor kan det for kunden se ud, som om dyret er vokset op under bedre leveforhold, end det reelt er, lyder kritikken fra Britta Riis.

”Med den nye ordning risikerer man, at forbrugeren køber svinekød, der er tildelt én stjerne, i den tro, at svinet er vokset op under strenge krav til dets velbefindende. Men i virkeligheden har det kun levet op til samme minimumkrav, som allerede eksisterer. Det er vildledende.”

Jes Lynning Harfeld mener, det endnu er for tidligt at sige, om det nye mærke vil sænke standarden, eller om det tværtimod vil få folk, der normalt ikke kerer sig om dyrevelfærd, med ind i kampen.

”Lige nu er det en kamp på ord om to mulige scenarier. På den ene side har vi Dyrenes Beskyttelse, som hævder, at den nye ordning vil sænke standarden, fordi folk vil købe dårligt kød på grund af noget, der ligner en blåstempling. På den anden side har vi fortalerne for ordningen, som hævder, at folk, som i dag hverken vil købe kød, der er godkendt af Dyrenes Beskyttelse eller som bærer Ø-mærket, trods alt vil købe kød, der er mærket efter den nye ordning. Det er ikke til at sige, hvem der får ret.”

Islamisk slagtning er barmhjertig

Hasan Shaaban/TOROMORO/MAXPPP - Beirut Lebanon

28/11/2009 ; ©Hasan

Shaaban/Toromoro/30.11.09/Beirut/Lebanon. Eid Al Adha

is a Muslim public holiday remembering the prophet Ibrahim's willingness to sacrifice his son when God ordered him to. For the celebration, Muslims (those who can afford it) sacrifice domestic animals, usually sheep, as a symbol of Ibrahim's sacrifice. PICTURED: Butchery in Haret Horaik in southern Beirut on November 28, 2009.

Foto: Hasan Shaaban/TOROMORO/MAXPPP

22. marts 2005, kl. 2:00

Af Cilla Transø

Det Dyreetiske Råd anbefaler bedøvelsesmetode, som man straffer kriminelle med i USA

Bare navnet rituelle slagtninger får mig til at tænke på noget, der ligner woodoo-ritualer. Men hvad er det for nogen ritualer, som Det Dyreetiske Råd kritiserer og vil have væk fra slagterierne? Og hvad er det for en bedøvelse, dyrene får på danske slagterier i dag?

Som dansk muslim, der konverterede for 15 år siden og gift med en forhenværende slagter, vil jeg gerne uddybe for Kristeligt Dagblads læsere, hvordan en islamisk slagtning foregår.

I virkeligheden foregår en korrekt, islamisk slagtning således: Dyret gives først vand og beroliges og bør ifølge forskrifterne ikke se andre dyr blive slagtet. Så skæres halspulsåren over i ét hurtigt snit med en kniv, så skarp som et barberblad, imens man udtaler: "I Allahs navn, Allah er stor."

Den bedøvelse, som Det Dyreetiske Råd synes er så vigtig og anbefaler, er i virkeligheden et elektrisk stød, man giver dyrene på danske slagterier i dag. Det vil sige, at man "bedøver" dyrene på samme måde, som man straffer de værste kriminelle i USA!

Den, som er i tvivl om, hvad der gør mest ondt, kan passende prøve at skære sig med et barberblad og dernæst tage fat i et elektrisk hegn ude på landet. Næsten alle elektrikere har prøvet at få elektrisk stød, men jeg har aldrig hørt nogen omtale oplevelsen som "bedøvende".

Derfor kan man undre sig over, hvor kravet om "bedøvelsen" kommer fra. For måske handler det snarere om, at effektivisere slagteriernes omsætning, idet de elektrisk paralyserede dyr er lettere at håndtere, end de dyr der bevæger sig!

Politikerne bør afgjort tænke sig om, når de skal tage stilling til "bedøvelsen". Og så burde de ærlig talt prøve på egen krop, hvad det er, de vil udsætte dyrene for.

For gjorde de det, ville de finde ud af, at den islamiske slagtning er den slagtemetode, som er den mest barmhjertige over for dyrene.

*Cilla Transø,
medforfatter til "Islam – klassiske og nutidige kilder",
Ordrup Jagtvej 54, 2.tv., Charlottenlund*

Rituel slagtning: Dyrevelfærd eller religiøs tolerance

Religionshistoriker Tim Jensen respekteres for sin viden om religion, men han håber snart at få tid til forskning. --
Foto: Scanpix.

18. marts 2005, kl. 2:00
AF DORTHE HEIN LØWENDAHL

Religionshistoriker peger på, at dyre-velfærden i forbindelse med rituelle slagtninger kan være en undskyldning for at se skævt til muslimerne

Rituelle slagtninger har været debatteret i årevis. Alligevel har debatten om udførelsen af rituelle slagtninger, der bruges inden for islam og jødedommen, taget en kovending, efter at Det Dyreetiske Råd nu anbefaler et forbud mod slagtingerne, hvis ikke dyret forinden er blevet bedøvet.

I 1997 sagde Rådet god for slagtingerne uden bedøvelse med den begrundelse, at respekten for religionen vejer tungere end dyrevelfærden. Nu har dyrevelfærden vundet over den religiøse tolerance.

Bliver kravet om, at alle dyr skal bedøves inden rituel slagtning, vedtaget, er det endnu en streg i regningen for især muslimerne, fastslår religionshistoriker ved Syddansk Universitet i Odense, Tim Jensen. Han påpeger, at de fleste danskere forbinder de rituelle slagtninger med især islam og glemmer helt, at en rituel slagtning inden for jødedommen, den såkaldte schæchtning, er lige så betydningsfuld for jøderne, som halalslagtingen er for muslimerne.

– Danskerne er generelt på vagt over for alt inden for islam, og derfor er der ikke noget at sige til, hvis muslimerne føler, at danskerne er efter dem. Det er en helt naturlig reaktion,

siger Tim Jensen.

I Danmark kom de rituelle slagtninger for første gang med i loven i 1953, da Justitsministeriet påbød at bedøve slagtedyr.

De jødiske schæchtninger fik dog dengang dispensation, og det samme gjorde de rituelle slagtninger efter islamisk ritus i 1960'erne i takt med, at der kom flere muslimer til landet.

Siden er sagen bølget frem og tilbage, selv om det ifølge dyreværnsloven i dag stadig gælder, at det er tilladt at slagte efter jødisk og islamisk ritus, som det hedder i bekendtgørelsen fra 1994.

Inden for de seneste otte år er det dog tre gange blevet foreslået at forbyde de rituelle slagtninger uden bedøvelse, og formanden for retsudvalget, Peter Skaarup (DF), fastslår, at det kommer til at ske endnu engang:

– Dyrevelfærden vejer tungest, ingen tvivl om det. Derfor vil vi i partiet fremsætte et lovforslag inden sommerferien, hvor det en gang for alle bliver forbudt at foretage disse rituelle slagtninger, siger han.

På forhånd tror religionshistoriker Tim Jensen dog ikke på, at der vil ske ændringer i loven. Han peger på, at det især vil ramme det gode forhold til det jødiske samfund i Danmark, og det vil de færreste ønske:

– Man skyder gråspurve med kanoner, hvis man indfører en sådan lovændring.

Heller ikke etisk ordfører fra de radikale, Naser Khader, er sikker på, at en lovændring vil være godt for Danmark:

– Alle sten skal vendes, så vi med sikkerhed ved, at det er til det bedre at forbyde ritualerne uden bedøvelse. Det er for poppet og for simpelt ikke at have undersøgt det til bunds. Men hvis man vil forbyde det i Danmark, bør man også forbyde at importere samme slags kød fra resten af verden. Alt andet vil være dobbeltmoralsk, fastslår Naser Khader.

loewendahl@kristeligt-dagblad.dk (mailto:loewendahl@kristeligt-dagblad.dk)

Leder side 18

Schächtning

Den jødiske slagtemetode har oprindelse i Det Gamle Testamente. Dyret må ikke være beskadiget, inden dets halspulsårer skæres over med et enkelt, sammenhængende snit, og derfor tillader man ikke at bedøve dyret inden slagtning. Princippet er, at blodet løber ud af det slagtede dyr ved hjertets egen kraft.

Halalslagtning

Ligesom ved schächtning må dyret ikke været beskadiget inden slagtning, og teknisk set foregår det også på samme måde. Dyret skal drænes fuldstændigt for blod, inden det spises.

Det er et krav, at både schächtning og halalslagtning skal overvåges af embedsdyrlægen, samt at dyret fastholdes i en opretholdt stilling. I Danmark foregår de rituelle slagtninger ikke officielt, eftersom den eneste slagteri, der har udført de rituelle slagtninger, nu er lukket.

Er jagt en blodig hobby eller nødvendig for naturen?

Er jagt en nødvendighed for naturen eller en brutal fritidsbeskæftigelse? - Foto: Anne Bæk/Ritzau Scanpix

15. januar 2010, kl. 0:00
Carina Fogsgaard Jacobsen

Jagt på vilde dyr var i tidernes morgen en forudsætning for at kunne overleve her i det kolde nord. Men nu, hvor kølediskene bugner af kød, er det vel ikke længere nødvendigt at jage vilde dyr -- eller er det? Det Dyreetiske Råd vil kaste lys over de etiske problemstillinger ved jagt

"Først da hunden pustende står med byttet i flaben, forstår man, hvad der rigtig er sket, og der er hjemadtrasken og jægersnak, der fortsætter omkring bordet, hvor den ene historie tager den anden, og perspektivet nænsomt flytter sig og – skål! – gør det klart, at det, man optræder i, også er en historie og af og til så god, at man uforskyldt, men alligevel helt bevidst har haft en anpart i det, andre har kaldt det søde liv." Sådan skrev forfatter Klaus Rifbjerg i en kronik i Kristeligt Dagblad sommeren 2007. Han har været jæger i mange år og har ofte udtrykt sin fascination ved at jage, nemlig samværet, spændingen og forventningen.

Men er det i orden, at jægerne bevæger sig ind på dyrenes territorium blot for at skyde dem? Og er det i orden, at det at skyde dyrene er en hobby for jægerne? Det har Det Dyreetiske Råd muligvis et svar på, når det til foråret kommer med en udtalelse om jagt. En større gennemgang af etiske problemstillinger omkring dyr har nu ført rådet til spørgsmålet om jagt. Udtalelsen er under udarbejdelse for tiden, og derfor vil formand og professor i bioetik Peter Sandøe ikke på nuværende tidspunkt sige noget om Rådets holdning. Han har dog tidligere udtrykt sin egen holdning i en kronik i Kristeligt Dagblad i november 2007. Her skrev han blandt andet, at han ser mindst tre etiske problemstillinger ved jagt: "For det

første er der en stor del af vildtet, som er blevet opdrættet og sat ud for, at det senere kan blive skudt. (...) For det andet: Der er ikke tale om, at man afliver dyrene på den mest effektive måde, men om at mange dyr bliver anskudt. (...) Sidst, men ikke mindst er der jo ikke tale om, at jægerne dræber dyrene af medlidenhed – de gør det for oplevelsens skyld. (...)"

Uanset hvordan Det Dyreetiske Råds udtalelse om jagt kommer til at lyde, vil den have betydning for rigtig mange mennesker. I Danmark er der hvert år knap 160.000 mennesker, der løser jagttegn, og Danmarks Jægerforbund, der er den største forening for jægere, har omkring 90.000 medlemmer. Ifølge Skov- og Naturstyrelsen findes der omkring 50 forskellige arter af pattedyr og 300 forskellige fuglearter. For 10 dyrearter og 33 fuglearter er der i bestemte måneder fastsat jagttider.

Det er en del af naturens orden, at vi mennesker jager, mener Finn Madsen, der er landsformand for foreningen Dansk Land- og Strandjagt.

– Naturen er jo indrettet sådan, at vi mennesker kan høste af naturens overskud, og det er det, vi gør, når vi går på jagt. Hvis ikke vi går på jagt, kan vi risikere, at der simpelthen bliver for mange dyr, og at de så dør af sult eller sygdom i stedet for, siger han.

Hos Skov- og Naturstyrelsen bekræfter man, at jagt på forskellige arter kan have en effekt i forbindelse med bestandenes størrelse og trivsel. Forstfuldmægtig Caroline Bald fra Skov- og Naturstyrelsen understreger dog, at jagt blot er en af flere faktorer, som har betydning for bestandenes størrelser.

– Andre faktorer, der har betydning, er mængden af føde, vejret, tilstedeværelsen af rovdyr samt sygdom. For eksempel er det velkendt, at risikoen for sygdomsudbrud stiger, hvis en bestand bliver for tæt i et givent område. Et aktuelt eksempel på dette er på Fyn, hvor en epidemilignende sygdom har ramt en betydelig del af rådyrene, siger hun og fortæller, at der kan være flere situationer, hvor Skov- og Naturstyrelsen ligefrem opfordrer jægerne til at nedlægge bestemte arter.

– For eksempel opfordrer vi til, at jægerne deltager i arbejdet med at bringe bestanden af rådyr ned lokalt. For ellers risikerer vi, at der ligesom på Fyn også kommer epidemier andre steder i landet, siger Caroline Bald.

Men jægerne argumenter om, at de blot regulerer bestandene, pynter på sandheden og får folk til at tro, at jagt er noget helt andet, end det i virkeligheden er, mener psykolog Annette Illum Rosenmunthe. Hun er mangeårig jagtmodstander og koordinator for netværket Respekt for Dyreliv.

– Jagt er skydning af dyr for skydeoplevelsens skyld. Jægere fordrejer formålet med jagt og kalder det vildtpleje og vildtforvaltning, mens sandheden er, at mange dyr bliver lemlæstede, fordi jægerne ikke altid rammer plet. Jagt skal forbydes, og reguleringen af visse dyrearter skal ind i et kontrolleret regi, for det kan ikke være rigtigt, at det er jægerne, der skal bestemme, hvilke dyr der skal dø, og hvordan, siger hun.

Landsformand for foreningen Dansk Land- og Strandjagt Finn Madsen mener derimod, at det er Annette Illum Rosenmunthe, der ikke har forstået, hvad jagt går ud på.

– Jagtmodstandere er mennesker, der ofte har læst sig til deres viden. De har ikke været ude og opleve den virkelige natur. Jagtmodstand er kunstig viden, siger han.

Det er i orden, at jagt er lovligt, mener en stor del af befolkningen. Det viser en undersøgelse fra 2007 til 2008, som seniorforsker Frank Søndergaard Jensen på Skov og Landbrug, Det Biovidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet, har stået for. Til undersøgelsen fik han 1200 besvarelser, der blandt andet viste, at 55 procent er enig i, at der skal være mulighed for at gå på jagt. 55 procent mener samtidig, at jagt ikke er grusomt over for dyrene.

– Tallene viser mig, at der ikke er voldsomt mange i befolkningen, der tager kraftigt afstand fra jagt. Men tallene viser også nogle etiske problemer. Hvis man for eksempel spørger, om det er etisk forsvarligt, at nogle fugle opdrættes og sættes ud for at blive skudt, mener 45 procent, at denne jagt er uetisk. Men hvis fuglene udsættes under "kontrollerede forhold", er der flere i befolkningen, der mener, at det er etisk forsvarligt – uden egentlig at vide, hvad vi lægger i ordene "kontrollerede forhold", siger han.

I Dyrenes Beskyttelse arbejder man i øjeblikket på at få skærpet kravene til jægerne skydefærdigheder. Som det er nu, er der nemlig ikke de store krav til, om jægerne kan ramme plet, og det kan derfor ikke være rigtigt, at jægerne øver sig på levende dyr, mener biolog Michael Carlsen, Dyrenes Beskyttelse. Derudover står organisationen midt imellem at være tilhænger og modstander af jagt.

– Jagt er jo mange ting, og hvis det foregår på en rolig måde, og dyrene bliver skudt, så de dør uden at lide, har vi intet imod det. Der hvor vi ikke kan acceptere det, er hvis jægerne stresser dyrene, og vi kan risikere, at nogle skove bliver helt ubrugelige for dyrene, fordi de er bange, siger Michael Carlsen.

fogsgaard@kristeligt-dagblad.dk (mailto:fogsgaard@kristeligt-dagblad.dk)

Vi trænger til en diskussion af etik og brugen af dyr

Dyr lider også, når vi bruger dem til underholdning i cirkus, konkurrencer eller iscenesatte kampe, skriver dagens kronikør. Foto: Morten Stricker/Midtjyske Medier/Ritzau Scanpix

27. juni 2012, kl. 1:01
Annette Rosenmunthe

Jægerne har sat sig på naturen og ønsker så meget som muligt at skyde for skydeoplevelsens skyld uden hensyn til dyrenes lidelser, med meget lidt hensyntagen til medmenneskers interesser og med voldsom indgriben i naturen til følge. Hvor længe får det lov at fortsætte?

Vores medskabninger dyrene udfylder nogle funktioner og dækker nogle behov hos os, som vi måske ikke alle kan finde mening eller rimelighed i, og som bør tages op til revision i takt med udviklingen.

Den menneskelige empati over for dyrene er meget ujævnt fordelt. Hvem skal sætte dagsordenen og afstikke grænserne for, hvad vi kan udsætte dyrene for?

LÆS OGSÅ: De 10 vigtigste ting at vide om dyreetik (<http://www.etik.dk/artikel/439753>)

Vi opdrætter dyr, berøver dem livet og fortærer dem og det i et omfang, der truer vores helbred, miljøet, klimaet og muligheden for at mætte hele jordens befolkning. Dette foregår, uagtet at de fleste kan blive enige om, at vi påfører konsumdyrene lidelser i et uacceptabelt omfang.

Dyr lider også, når vi bruger dem til underholdning i cirkus, konkurrencer eller iscenesatte kampe. Helt meningsløst er det, at vi opdrætter vilde rovdyr i små bure for at berøve dem pelsen og selv iklæde os den til trods for, at den er både tung og upraktisk, og at man kunstigt kan fremstille stoffer, der ligner pels til forveksling.

Når jægerne i Danmark hvert år skyder og dræber omkring tre millioner dyr og yderligere anskyder og lemlæster flere hundrede tusinde, er det ikke sult, der driver dem. Jagt er i dag hobby og adspredelse, og af forskningsprojektet Vildt og landskab fra Dansk Jagtakademi fremgår, at kødet, hvoraf meget i øvrigt går til spilde, kommer ind på sidstepladsen af en lang række begrundelser for at gå på jagt.

De højere prioriterede begrundelser, som naturoplevelser og kammeratskab er alle nogle, der ikke har som forudsætning, at man slår dyr ihjel. Specifikt for jagt er trofæindsamling og skydeoplevelser det, flertallet går efter, og dyrene udfylder dermed rollen som rent ud sagt levende skydeskiver!

Meget få mennesker har kendskab til jagt, hvad det reelle formål er, og hvilke konsekvenser det har for dyrene og naturen. Jagt har sit helt eget sprog, der skal gøre det hele mere spiseligt for befolkningen og stille jægeren i et positivt lys. At skyde og slå ihjel omskrives med ord som nedlægge og høste, og jægerne kalder sig naturplejere og vildtforvaltere.

DANMARKS JÆGERFORBUND udnytter befolkningens uvidenhed, når de med jævne mellemrum står bag holdningsundersøgelser til jagt. Stærkt manipulerende får respondenterne, der består af dels storbyboere, dels en overrepræsentation af jægere, stillet spørgsmålet: Føler du dig generet af jagt?. Er svaret benægtende, konkluderes på baggrund heraf, at langt de fleste danskere er positive over for jagt, hvilket budskab offentliggøres igen og igen.

På landet bor mennesker, der går på jagt, og andre, hvem jagt er inderligt imod. Byboere bruger typisk skydning af dyr som indhold i firmafester og lignende. Selv visse præster og biskopper smider fra tid til anden kjolen og ifører sig camouflagetøj for at slå det ihjel, Vorherre har skabt. Efterfølgende holder de jagtgudstjenester, takker Herren for de milde gaver og serverer en dram.

Ret konstant og på trods af massiv propaganda vedbliver det at være omkring tre procent af befolkningen, der går på jagt, så noget tyder på, at der skal en særlig indstilling og mentalitet til at vælge jagt som hobby. Under alle omstændigheder må man formode, at den

dybe glæde og medfølelse, der fylder andre ved oplevelsen af levende dyr i naturen, er fraværende hos en jæger.

Hvorfor tillader vi, at jægerne fratager os denne glæde? Hvordan kan vi blot lade dem udleve deres udemokratiske lyster, når vi først er blevet opmærksomme på, i hvor høj grad de ødelægger naturoplevelserne for os andre, hvor hårdt det går ud over dyrene, og hvor skadelige de med jagt forbundne aktiviteter er for naturen? Ud over at dyrene slås ihjel, har jagten den konsekvens, at dyrene generelt bliver bange for mennesker og tager flugten ved færten af os.

Uheldigvis fungerer systemet på en sådan måde, at jægerne i alt for høj grad er medbestemmende, når det gælder love og regler for, hvad de må skyde. Eftersom det er vanskeligt at forholde sig sagligt til den lystbetonede passion, som jagt ofte er for jægeren, burde uafhængige fageksperter afgøre, hvilke arter det er hensigtsmæssigt at regulere.

For tiden er 44 danske dyrearter jagtbare, men jægerne undersøger hele tiden mulighederne for at kræve jagt på flere. Det gælder eksempelvis grævling, egern, bæver, spættet sæl, vibe, fiskehejre og en lang række fuglearter de fleste komplet uspiselige.

For at have nok at skyde på, opdrættes årligt mindst halvanden million af de såkaldte skydefugle: fasaner, gråænder og agerhøns, som sættes ud i naturen for kort efter at blive skudt. Selvom harer og agerhøns er truede arter i Danmark, kræver jægerne fortsat jagttid på dem, og selv jagtfredede dyr går ikke fri: Seks procent af vores svaner og syv procent af odderne lever med hagl i kroppen!

Det Dyreetiske Råd, der er bredt nedsat, kom i 2010 med sin udtalelse om jagt efter meget grundige forundersøgelser. Rapporten udtrykker skarp kritik af især den store del af jagten, der er baseret på opdræt og udsætning til skydebrug. Ja, faktisk mener rådet, at denne praksis skal forbydes, hvilket prompte blev afvist af den daværende justitsminister. På den måde kuldsejler flere års ekspertarbejde i noget, der måske handler om personlige jagtinteresser!

NATURLIGVIS ER OGSÅ de mange anskydninger aldeles uacceptable for Det Dyreetiske Råd. Ingen tvivl om, at de ville være en bombe under jagten, hvis befolkningen fik reel besked.

Særlig human er ej heller skydningen af gråænder, der stadig har en flok ællinger efter sig, sådan som det gør sig gældende for 30 procent ved jagtens start i september. Duer yngler

langt ind i november og skydes rask væk, mens de endnu har unger i rederne.

De opdrættede fasaner forårsager i deres udbredelsesområder en total forvridning af den naturlige fauna, udkonkurrerer andre arter og er en kilde til alvorlig smittespredning.

Hjortedyr skydes, mens de endnu har diende afkom og endvidere så sent på sæsonen, at de har fuldbårne fostre i maven. Jagten efterlader svækkede bestande moderløse rålam og dyr med uinteressante, små trofæer.

Ræven er i særlig grad et hadedyr, fordi den konkurrerer med jægeren om byttedyrene. Derfor er den på det nærmeste bortskudt mange steder og må ved de store opdrætssteder indfanges og skydes året rundt og altså også, når den har hjælpeløse unger, der efterlades til egen skæbne hjemme i graven.

Når sneen ligger højt, har dyrene det i særlig grad svært, men netop i den situation, hvor de afslører deres ruter, intensiveres jagten. Kald det lige vildtpleje én gang til at hindre deres fortvivlede forsøg på at finde føde under sneen.

Jægerne bryster sig af at fodre dyrene om vinteren, men det er kun de jagtbare dyr, der fodres, og det har den for jægeren bekvemme konsekvens, at dyrene knyttes til foderpladsen. Efterfølgende bliver der så grundlag for at regulere de på grund af fodring alt for store bestande.

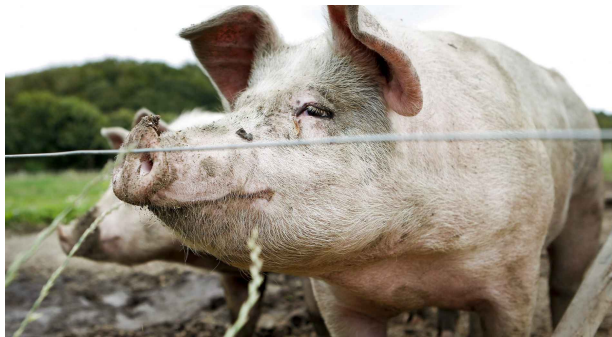
Fodringen med korn i det fri, majsbeplantninger og rovdrift på rævebestandene har den konsekvens, at der sker en kraftig opformering af frilandsrotter, som spreder sig til omkringliggende bebyggelser. Derfor udlægges gifte af typen rodenticid, som først virker efter fem-seks dage, hvorfor en række af vores rovfugle får rottegiften i sig.

Og sådan kører det: Jægerne har sat sig på naturen og ønsker så meget som muligt at skyde på mestendels for skydeoplevelsens skyld uden hensyn til dyrenes lidelser, med meget lidt hensyntagen til medmenneskers interesser og med voldsom indgriben i naturen til følge.

Hvor længe får det lov at fortsætte?

Annette Rosenmunthe er psykolog og debattør

Skal man fremavle større og stærkere grise?

"Men hvis man kan avle sig frem til dyr, som er roligere og samtidig kan producere godt, skal man da gøre det," mener Henrik Mortensen, der er formand for Danske Svine-producenter. Foto: Annelene Petersen/Midtjyske Medier/Ritzau Scanpix

29. april 2010, kl. 1:00
Af Lea Holtze

Ifølge Henrik Mortensen, formand for Danske Svineproducenter, er det i dyrenes egen interesse, hvis man fremavler dem til at være større, stærkere og mere produktive. Men genteknologi skal kun anvendes, så længe det er etisk forsvarligt

Hvordan kan man bruge genteknologien til at løse nogle af de dyrevelfærdsproblemer, som det moderne landbrug skaber?

Hvis man kan avle sig frem til et mere robust dyr, som kan have et bedre liv, som er let at passe, og hvor vi kan undgå at bruge medicin, så skal man da gøre det. Vi prøver at få nogle dyr, som er stærke, samtidig med at de producerer godt. Men det skal være etisk forsvarligt forstået på den måde, at vores produktionsdyr skal være så naturlige og tæt på deres normale liv som muligt. Ellers producerer de ikke godt. Men hvis man kan avle sig frem til dyr, som er roligere og samtidig kan producere godt, skal man da gøre det.

Er det vejen frem at bruge genteknologi til at skabe roligere dyr og dyr, som ikke i samme grad føler smerte?

I så fald skal man jo ændre meget i dyrets måde at være på. Det har jeg svært ved at forestille mig. Det må være tæt på grænsen, for det vil ændre hele dyrets måde at være dyr på. Men dyr er formentlig som mennesker – nogle føler let smerte, andre gør ikke. Så det er muligt, man kan avle sig frem til det. For hvis man kan måle smerte, kan man også udvælge de dyr, som føler mindst smerte, og så avle på dem. Så på den måde synes jeg, det er okay. Man skal selvfølgelig behandle dyrene ordentligt. Det gør man ikke, hvis de føler smerte. Men de skal stadigvæk ikke stå med sår og skader, selvom de ikke kan mærke det.

I hvilken udstrækning skal man ændre produktionsformen, og i hvilken udstrækning er det okay i stedet at ændre dyrene?

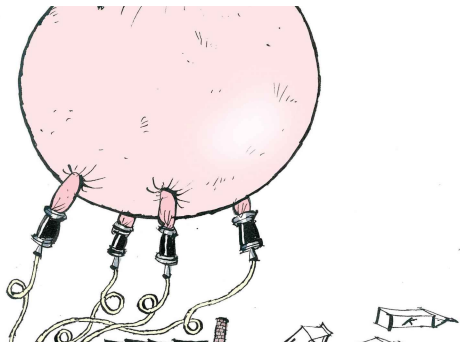
Hvis man kan ændre dyrene på en måde, så man avler efter, at deres holdbarhed og styrke bliver bedre, så synes jeg, man bør gøre det. Det giver dyrene et bedre liv. Men vi skal ikke så langt ud, at man eksempelvis bare bygger nogle stalde, og så må man ændre dyrene, så de ikke føler smerte ved at være i dem. Den holder ikke.

Men hvis man ikke krævede så stor en produktion af dyrene, så behøvede de vel heller ikke være så store og stærke?

Nej, men det er noget andet. For hvis man vil have husdyr til produktion og have en forretning ud af det, så skal man også være sikker på, at de yder det maksimale. Derfor er min holdning, at dyrene har et bedre liv, hvis de har en god styrke. Og så vil der være nogle skravl imellem, som det var bedre, man slet ikke havde.

holtze@kristeligt-dagblad.dk (mailto:holtze@kristeligt-dagblad.dk)

Skal dyrene tilpasses landbruget?

@Fotobyline:Tegning: Peter M. Jensen

29. april 2010, kl. 1:00
Af Lea Holtze

Med genteknologi er det muligt at fremstille produktionsdyr, der er tilpasset det moderne landbrug. Men er det etisk forsvarligt?

Man kan holde blinde høns, så de ikke hakker hinanden ihjel. Man kan fremavle rolige køer, så de ikke kommer op at slås i de trange stalde. Der forskes i at ændre koens genetik, så den bliver resistent over for den bakterie, der giver yverbetændelse. Og senest har den unge amerikanske filosof Adam Shriver argumenteret for, at vi af etiske grunde bør genmodificere vores landbrugsdyr, så de ikke lider under den behandling, de får – de skal ganske enkelt fratages evnen til at føle smerte.

Den teknologiske udvikling skaber mulighed for, at man kan lindre dyrenes lidelser, så de trives i vor tids landbrug. Men spørgsmålet er, om det er rimeligt at ændre dyrene, så de ikke får liggesår, knoglesmerter og yverbetændelse snarere end at lave om på landbruget, så det passer til dyrene.

Adam Shrivers budskab gør for alvor op med den idealistiske filosofi om, at man bare skal ændre produktionssystemerne og lade dyrene være. Formanden for Det Dyreetiske Råd, Peter Sandøe, der er professor ved Det Biovidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet, er imidlertid meget uenig med Shriver. Men han vil heller ikke gå i den modsatte grøft, for man er nødt til at erkende, at det er nødvendigt at gå begge veje, forklarer han.

– Man kan ikke løse landbrugets dyrevelfærdsproblemer ved hjælp af genmanipulation. Men et stykke hen ad vejen kan man løse problemerne ved at avle sig frem til nogle dyr, der

passer bedre ind i landbruget, siger han.

Alle dyr er fremavlet, så de passer til produktionen – både fysisk og adfærdsmæssigt, fortæller Peter Sandøe. Og det er ikke noget problem at ændre dyr gennem avl, så længe de ikke lider under det, mener han.

– Hvis ikke man kan sikre de eksisterende dyr nogle forhold, hvorunder de kan trives, så er det bedre at fremavle nogle dyr, som kan have det godt under de eksisterende forhold.

Det er ifølge Peter Sandøe nøjagtig det samme, der er sket med vores kæledyr. Hvis en hund for eksempel har for stærke jagtinstinkter, bliver den frustreret af at sidde i en toværelses lejlighed. Derfor er der fremavlet hunde, som kan affinde sig med at leve et liv, hvor højdepunktet er at spise småkager og se fjernsyn med deres ejere. Men at anvende genteknologi til at fjerne produktionsdyrenes mulighed for at føle smerte er at gå langt over stregen, mener han.

– For hvis dyret ikke kan føle smerte, er det meget dårligt hjulpet, og det vil ende med at øve stor skade på sig selv, siger han.

I Dyrenes Beskyttelse tager man stærkt afstand fra tanken om at gøre landbrugsdyrene til følelsesløse produktionsmaskiner.

– Helt overordnet mener vi ikke, man skal ændre på dyrene. Man skal tilpasse landbruget, så det passer til dyrene. Hvis man fratager dem evnen til at reagere, kan det give alvorlige problemer, fordi de gennem deres adfærd viser, om der er noget galt. Hvis man fjerner de signaler, som dyrene udsender, kan jeg hurtigt forestille mig, at det går helt galt. Så vil dyrene snarere minde om ting end om levende væsener. Det er i hvert fald ikke til gavn for dyrene, siger Pernille Fraas Johnsen, der er leder af foreningens dyrevelfærdsgruppe.

Det afgørende for landbruget er økonomien, mener lektor Mickey Gjerris, der er uddannet teolog og har skrevet ph.d.-afhandling om natursyn og bioetik. Det er det overordnede problem, fordi det giver en tendens til at fokusere mere på ydeevne end på velfærd. Og så har det enkelte dyr heller ikke længere den samme værdi for landmanden, fordi tabet af et enkelt dyr ikke er af særlig stor betydning set i det store billede.

– Jeg vil mene, at vi helt skal holde op med at bruge dyrene, medmindre det er strengt nødvendigt. Men når vi nu vil bruge dem og ikke er villige til at betale det, kødet koster, når

dyrene lever et værdigt liv, så må vi lave dyrene om. Så lider de i hvert fald ikke, som de gør i dag, siger han.

Per Bach Laursen, der er medlem af Landbrug & Fødevarer, Svineproduktions bestyrelse og Det Dyreetiske Råd, mener dog, at de danske landmænd allerede gør meget for dyrenes velfærd. Men også han ser visse fordele ved brugen af genteknologi. Han kunne for eksempel godt ønske sig, at man helt fik fjernet den lungelidelse, som mange svin lider af, og som gør, at de skal have antibiotika.

– Men vi skal ikke ændre så kraftigt på dyrene, at man ikke længere kan se, at det er dyr, siger han.

Men først og fremmest er Per Bach Laursen som svineproducent underlagt at skulle levere det produkt, forbrugerne efterspørger. Ellers "saver man som producent den gren over, man sidder på", som han udtrykker det. For det hele handler om kroner og ører, og derfor er forbrugernes manglende vilje til at betale en højere pris det problem, som alle eksperterne fremhæver. Som Jan Tind Sørensen, der er leder af forskningsprojektet "Dyrevelfærd i husdyrbesætningerne" fra Aarhus Universitet, pointerer, er borgerne med til at diktere dyrevelfærden med deres tegnebog.

– Egentlig burde man jo spørge borgerne, om det er dyrene eller produktionssystemet, der skal tilpasses. Vi har fået nye avlsformer og nye bioteknikker, der gør, at dyrene bedre kan klare sig i det eksisterende miljø, så den vej kommer vi videre ud ad. Det kan virke fornuftigt at fjerne smerte og lidelse uden at fjerne produktiviteten. Borgerne kan få varen billigt, men spørgsmålet er, om det er det, borgerne vil, siger han.

holtze@kristeligt-dagblad.dk (mailto:holtze@kristeligt-dagblad.dk)

Sørger dyr over de døde?

Et billede af en måske sørgende kænguru i den engelske avis The Guardian har affødt spørgsmål om, hvorvidt dyr er i stand til at sørge. - Foto: Scanpix. Foto: jodie777 - Fotolia

2. februar 2016, kl. 16:35
Asbjørn Mølgaard Sørensen

En kænguru, som holder fast i sin afdøde artsfælle, har sat gang i spekulationerne om, hvorvidt dyr er i stand til at føle sorg.

I den engelske avis The Guardian kunne man i sidste uge se store sørgelige billeder af kænguru, der holder fast i sin afdøde mage, mens ungen kigger på. I teksten kunne man læse, hvordan hannen desperat forsøgte at hjælpe hunnen op, mens ungen rakte ud efter sin mor en sidste gang. [Det skriver Videnskab.dk \(http://videnskab.dk/sporg-videnskaben/kan-dyr-sorge-over-de-dode\)](http://videnskab.dk/sporg-videnskaben/kan-dyr-sorge-over-de-dode).

En sand familietragedie eller hvad? For bare dagen efter var billederne igen i avisen med en helt anden overskrift.

Kænguruen sørger ikke, men den holder måske fast i hunnen, som den har slået ihjel, mens den forsøgte at parre sig med den, vurderede Derek Spielman, lektor i veterinær patologi ved University of Sydney.

Det gav anledning til et spørgsmål hos en af Videnskab.dk's læsere. Spørgsmålet fra Joacim Præst Nielsen lyder:

"Er dyr i stand til at føle sorg?"

Derfor tog vi straks kontakt til Henrik Høgh-Olesen, der er professor i psykologi ved Aarhus Universitet, og som for nyligt kunne forklare os, hvordan præriemus kan føle empati og trøster hinanden, når de har ondt. Vi ringede også til Zoologisk Have i København for at høre, om de havde set dyrene 'sørge'.

LÆS OGSÅ: [Aber har lige så stor retfærdighedssans som mennesker](http://videnskab.dk/kultur-samfund/aber-har-lige-sa-stor-retfaerdighedssans-som-mennesker)

(<http://videnskab.dk/kultur-samfund/aber-har-lige-sa-stor-retfaerdighedssans-som-mennesker>)

Umuligt at afgøre ud fra et billede

Henrik Høgh-Olesen har også kigget på billederne af kænguruerne, men han er knap så hurtig til at dømme den stakkels kænguru.

"Det kan være, at den sørger og drager omsorg, men det kan også være, som kynikerne siger, at den forsøger at parre sig. Det er umuligt at afgøre ud fra billederne," siger han.

Han er dog åben for muligheden for, at kænguruer kan sørge. Pattedyr har nemlig mange følelser til fælles.

"Man ved ikke, om kænguruer kan sørge, men jeg synes, at grænserne flytter sig, hver gang man undersøger en ny art. Som årene går, jo mere forbløffet bliver man," siger han.

LÆS OGSÅ: [Hunden er hundens bedste ven](http://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/hunden-er-hundens-bedste-ven) (<http://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/hunden-er-hundens-bedste-ven>)

Mus, elefanter og aber har masser af følelser

Henrik Høgh-Olesen er dog heller ikke i tvivl om hvilke dyr, der viser de tydeligste tegn på sorg.

"Chimpanser og bonobo-aber ser ud, som om de sørger. De kan blive passive og lammede, og stemningen forandrer sig, når nogle artsfæller dør. De kan også finde på at bære rundt på dem og opholde sig hos dem," siger han og påpeger, at vi mennesker jo har 98,6 procent af vores gener til fælles med dem.

Men det er ikke kun de meget intelligente dyr, som kan sørge.

"Elefanter husker rigtig godt, og når de vender tilbage til et sted, hvor der ligger knogler fra

en afdød bekendt, så kan man se, at de står og dvæler."

For nyligt udkom der også et studie, som viste, at præriemus, bruger samme hormonelle system i hjernen, som os mennesker, når de viser empati og trøster deres artsfæller.

"Platon og Kant hævdede, at det kræver fornuft at have moral, men det her studie viser jo faktisk, at man godt kan vise empatiske følelser med en simplere hjerne. Det hele foregår i den nedre pattedyrhjerne, som vi har til fælles med masser af pattedyr. Vi har en tendens til at tage patent på de her følelser, men i dag ved vi, at det ikke er tilfældet."

LÆS OGSÅ: [Præriemus udviser empati - kan føre til gennembrud i autismeforskning](http://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/præriemus-udviser-empati-kan-fore-til-gennembrud-i-autismeforskning)
(<http://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/præriemus-udviser-empati-kan-fore-til-gennembrud-i-autismeforskning>)

Elefanter i København ZOO var tydeligt påvirkede af dødfødt unge

Mikkel Stelvig er adfærdsbiolog ved København ZOO, og selvom han ikke er helt sikker på, om man kan kalde dyrenes reaktioner for sorg, så fortæller han, at særligt elefanter gør meget ud af at berolige hinanden ved dødsfald i flokken.

En nat i august 2013 døde en elefantunge nemlig kort efter fødslen på grund af en hjertefejl.

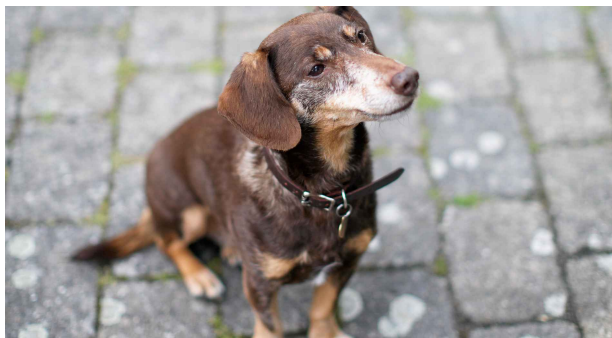
"Man kunne tydeligt se, at situationen var uvant. Moderen blev ved med at stå og røre ved ungen, og elefanterne i flokken 'snakkede.' Det er tydeligt, at de har en kommunikation med hinanden, og de står tæt og laver en dyb rumlende lyd. De giver også hinanden kærlige berøringer, og det virkede som om, de forsøgte at berolige hinanden," siger han.

Også bavianerne har han lagt mærke til i forbindelse med døde unger.

»Vi har også set bavianerne bære rundt på deres døde unger i meget lang tid, men det er nok mere basalt, end vi mennesker tit gør det til. Ofte har det nok noget at gøre med hormoner, som gør kroppen klar til at beskytte sin unge,« slutter han.

Læs mere om, hvordan dyr lærer af deres følelser, på [Videnskab.dk](http://videnskab.dk/sporg-videnskab/kan-dyr-sorge-over-de-dode)
(<http://videnskab.dk/sporg-videnskab/kan-dyr-sorge-over-de-dode>).

Din hund husker mere, end du tror

Hundes hukommelse ligner vores egen mere, end vi havde regnet med. — Foto: Polfoto

28. november 2016, kl. 0:00
Af Anne Meisner Synnestvedt

Hundens hukommelse ligner vores egen, mere end vi havde regnet med, siger forsker

En hund kan gå i skole og lære en masse sprog, synger det danske band Shu-bi-dua. Men selvom det lyder fjollet, er det måske slet ikke så tosset endda.

Hunde husker nemlig bedre end som så, og måske minder din hund mere om dig selv, end du lige går og tror, viser et nyt studie fra en forskergruppe i Ungarn, der er udgivet i tidsskriftet Current Biology.

Det er det nærmeste, nogen er kommet på at bevise, at hunde kan huske, mener Claudia Fugazza, der leder undersøgelsen.

”Jeg tror, at de fleste hundeejere er af den overbevisning, at deres hund kan huske begivenheder fra fortiden. Det usædvanlige er den type hukommelse, de bruger for at gøre det,” siger hun til The Guardian.

Til at udføre undersøgelsen brugte forskerne en teknik, der minder om børnelegen ”Kongens efterfølger”, hvor hundene skal kopiere forskernes adfærd, når de eksempelvis hopper op på en stol.

Først skulle de 17 hunde, der deltog, efterligne forskerne et minut efter, de havde udført en handling. Det kunne de sagtens. Derefter gjorde forskerne noget nyt og tog så dyrene væk fra

stedet. En time senere blev hundene bedt om at gøre kunsten efter. En stor del af dem adlød.

”Hunde, der bliver trænet gennem denne her metode, kan imitere deres ejere op til 24 timer efter,” siger Claudia Fugazza.

Undersøgelsen peger på, at hunde har en episodisk-lignende hukommelse. Hos mennesker betyder det at have evnen til at huske specifikke, personlige begivenheder i livet, der kræver bevidsthed, skriver The New York Times.

Jonathon Crystal, der arbejder med episodisk hukommelse på Indiana University, vurderer, at konklusionerne er stærke, selvom de kan være forbundet med tilfældigheder.

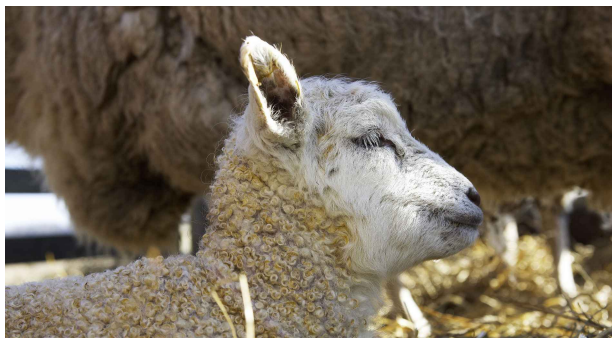
”Det viser os, at hundens hukommelse ligner vores egen, mere end vi havde regnet med,” siger han til New York Times.

Hunde kan blive enormt dygtige, og de er meget lærenemme, mener Tilde Detz Jensen, der arbejder som dyreadfærdsterapeut med speciale i hunde.

”Det er ikke nyt, at hunden kan finde vores nøgler. Men nu er det bevist, at den kan huske, hvor de er, hvis vi skulle have glemt det,” siger hun. Ifølge hende kan vi bruge hundene aktivt i hverdagen. Et af de steder, hvor hunde kan være nyttige, er i arbejdet med demente.

”Hvis man har et bestemt sted, hvor man skriver ting ned, men har glemt, hvor det er, så kan hunden lære at vise det,” siger hun.

Mindre frygt, når mor er i nærheden

For at mildne lammets frygt- og smertefølelse i forbindelse med stressende behandling som for eksempel øremærkning, bør moderfår og lam have nær kontakt med hinanden under behandlingen," viser en undersøgelse.
Foto: .

24. maj 2011, kl. 1:00
Af Helle Sahl Madsen

Moderfåret spiller en vigtig rolle for at dæmpe frygt og smerte hos lammene

Hos får er bindingen mellem moderen og hendes afkom af stor betydning for lammets overlevelse, udvikling og generelle velfærd.

Det er veldokumenteret, hvordan relationen mellem et moderfår og hendes afkom påvirker lammets overlevelse, men man ved meget lidt om, hvad denne relation har at sige for, hvordan lammet oplever forskellige negative faktorer i miljøet.

LÆS OGSÅ: [Dyreværnsfolk: Bibelen viser ikke respekt for dyr \(http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/413579:Kirke---tro--Dyreværnsfolk--Bibelen-viser-ikke-respekt-for-dyr\)](http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/413579:Kirke---tro--Dyreværnsfolk--Bibelen-viser-ikke-respekt-for-dyr)

Ifølge Sophie Hild, der netop har forsvaret doktor-disputatsen "Mother-young relationship in sheep and lambs' response to adverse events" ved Norges Veterinærhøjskole, kan fosteret mærke stress via fysiologiske påvirkninger fra moderen under graviditeten. Efter fødslen kan for eksempel sygdom virke stressende for lammet. Det skriver det norske forskningssite forskning.no.

Senere i livet vil lammet komme til at opleve smerte ved for eksempel øremærkning og kastrering. Dette er oplevelser, som reducerer lammets velfærd, og som kan have langvarige negative effekter.

For at dokumentere, hvorvidt et moderfår er i stand til at reducere lammets ubehag ved negative oplevelser, gennemførte Sophie Hild tre forskellige forsøg, hvor hun udsatte lammet for hændelser, som ofte forekommer i et produktionsmiljø.

I det første forsøg undersøgte hun hypotesen om, at moderens adfærd og den fysiske nærhed mellem mor og lam vil kunne reducere lammets smertesensitivitet over for varme.

"Vi fandt ud af, at fysisk nærhed mellem moderfåret og lammet og samtidig hvile reducerer lammets sensitivitet over for varme," siger Sophie Hild.

I et andet forsøg blev lammet udsat for forskellige situationer med smerte og stress for at undersøge, om moderfåret ville genkende dette og udvise en adfærd, som kunne mildne lammets ubehag.

"Moderfåret opfattede, at lammet ændrede adfærd under smertepåvirkningen," siger Hild.

I sit sidste forsøg undersøgte Hild om stresspåvirkning i fosterlivet kunne påvirke moderens og lammets relation ved fødslen.

Det viste sig, at får, som var usat for negative miljøpåvirkninger sent i drægtighedsperioden forsøgte at dæmpe den negative effekt af dette ved at give lammene ekstra kropspleje i forbindelse med fødslen.

Moderfåret påvirkede også sine lam til at være mere frygtsomme og på vagt i situationer, som fremkalder frygt. Da lammene var en måned gamle, viste de alle en højere grad af frygt ved menneskers nærvær og ved uventede hændelser.

Resultaterne antyder, at moderfåret spiller en vigtig rolle, når det gælder om at reducere ubehag hos lammet og om at vænne afkommet til ubehagelige oplevelser.

"For at mildne lammets frygt- og smertefølelse i forbindelse med stressende behandling som for eksempel øremærkning, bør moderfår og lam have nær kontakt med hinanden under behandlingen," siger Sophie Hild.

"Vi anbefaler også, at fåreavleren lægger det sådan til rette, at moderfåret oplever mindst muligt stress i drægtighedsperioden for at undgå øget frygtsomhed hos lammene, som skal

fødes, da frygtsomme lam er vanskeligere at have med at gøre, siger hun.

madsen@k.dk (mailto:madsen@k.dk)

Kronik

Etikken halter i svineproduktionen

6. september 2017, kl. 20:55

Mickey Gjerris

Debatten om dansk svineproduktion er vigtig og ofte fortegnet, men vi bør spørge, om vi som anstændige mennesker i et velhavende land kan retfærdiggøre vores behandling af grisene alene med henvisning til penge. Kan de ikke tjenes for dyrt?

DEBATTEN OM den danske svineproduktion kører igen. Denne gang foranlediget af Dyrenes Beskyttelses kampagne mod ”burgrise”. Påstandene flyver gennem luften, og erhvervsorganisationen Landbrug & Fødevarer har meldt ud, at der er tale om hetz mod svineproducenterne baseret på et helt fortegnet billede af livet for en typisk dansk industrigris.

Det kan derfor være værd at stoppe op og se på, hvad der egentlig er op og ned i svineproduktionen, og se på de argumenter, som landbruget anvender, når de vil retfærdiggøre produktionsmetoderne.

For det første er det værd at bemærke, at danske grise traditionelt set ikke lever i bure. På den måde kan landbruget have ret i, at betegnelsen ”burgrise” er misvisende, men ser man på grisenes levevilkår generelt, synes metaforen ikke at være helt ved siden af – særligt når man betænker, at ingen af grisene nogensinde bliver lukket ud af staldbygningerne.

Grisene, der af natur er nysgerrige, intelligente og sociale væsener, tilbringer hele deres liv i båse med stort set intet andet at foretage sig end at spise, sove og så begynde forfra. Lægger man hertil, at de får meget lidt rodemateriale, at lovgivningens pladskrav til en gris på 100

kilo er 0,65 kvadratmeter, og at søerne stadig tilbringer en stor del af livet fikseret i bøjler, så er ordet bur set herfra meget rammende.

Der er for mig at se fire veje, som den konventionelle svineproduktion kan gå, når den vil forsvare sig selv. Man kan for det første hævde, at grisene har det godt, og at bekymringen for deres velfærd er misforstået. Danske grise er glade grise. Tager man de livsvilkår i betragtning, som er beskrevet ovenfor og betænker en række andre faktuelle forhold i svineproduktionen, så er den påstand – uanset hvilket syn man har på dyrevelfærd – svær at acceptere.

Her skal det blot nævnes, at hangrise kastreres uden bedøvelse, 97 procent af alle svin halekuperes rutinemæssigt på trods af, at det kun må finde sted, når alle andre muligheder er afprøvet (herunder mere plads og rigeligt med rodemateriale), 11-15 procent af søerne ender med at dø eller blive aflivet i stedet for at ende på slagteri, og mere end 24.000 pattegrise dør hver dag i produktionen. Flæskestegen har tydeligvis en pris – og det er grisene, der betaler den.

EN ANDEN MULIGHED er at pege på, at grisene i den økologiske produktion også har velfærdsproblemer. Det er for så vidt rigtigt. Halebid, pattegrisedødelighed og skader efter slåskampe er nogle af problemerne i den økologiske produktion. For hvert af problemerne kan man diskutere, hvor stort det er, men man kan ikke nægte, at den økologiske produktion også har velfærdsproblemer. Til gengæld har grisene mulighed for i langt højere grad at udfolde deres naturlige adfærd.

Som forbruger kan man vælge enten at støtte den økologiske produktion eller frilandsproduktionen, der for mig at se rummer en højere dyrevelfærd end den konventionelle, eller fastholde, at ingen af produktionssystemerne rummer høj nok velfærd, hvorfor der skal falafler på middagsbordet. Etisk set synes det også problematisk, når de konventionelle svineproducenter peger på, at andre også gør noget forkert i forsøget på at vaske egne hænder. Som mennesker må vi først og fremmest stå på mål for egne handlinger. Det er ingen undskyldning, at andre også gør noget forkert.

Den tredje mulighed er at pege på, at hvis man kun hæver kravene til den danske svineproduktion, vil produktionen blot flytte til udlandet (for eksempel Polen), hvor velfærden er endnu værre end i Danmark. Her er det værd at nævne, at de danske svineproducenter selv lever højt på, at blandt andet svenskerne tager EU-forbuddet mod halekupering af grise alvorligt – og de svenske svineproducenter derfor er blevet delvist

udkonkurreret af de danske. På det punkt har man ingen problemer haft med at skævvride markedsmekanismerne og konkurrere på ulige vilkår. Her burde man måske betænke, at når man selv går efter laveste fællesnævner, så legitimerer man, at andre også gør det.

Et alternativ kunne være at gå foran og indføre en produktion, der giver dyrene anstændige levevilkår. Vi danskere elsker at se os selv som fyrtårne for andre lande. Her er en oplagt mulighed for at lyse op og vise, at dyrenes behov går forud for produktionens effektivitet. Det ville da være et bedre eksempel at sætte.

Videre klinger bekymringen for, at svineproduktionen flytter til lande med ringere velfærd unægtelig også noget hult, når man betænker, at danske svineproducenter helt frivilligt eksporterer 12 millioner smågrise til Tyskland og Polen hvert år for at tjene penge. Lande, som man samtidig fremhæver, har så dårlig en dyrevelfærd, at det vil være et problem, hvis danske forbrugere vælger svinekød derfra. Hvis velfærden er så dårlig i de lande, synes det hyklerisk, at man er villig til at sende levende smågrise ned til de forhold.

Det sidste argument, som landbruget ofte fremfører, er de mange arbejdspladser og indtægter, som produktionen skaber i Danmark. Etisk set opgiver man her at argumentere for, at grisene har tålelige liv, men går på klassisk nytte-etisk vis ud fra, at dyrenes lidelser opvejes af gevinster et andet sted. Hvordan man sammenligner den lidelse, som en dansk gennemsnitsgris oplever igennem sit liv, med nogle tal på en bundlinje, står dog noget uklart. Og om man medregner de omkostninger, som produktionen har for miljø, natur, klima og folkesundhed i de økonomiske beregninger, står heller ikke helt klart.

Men selv hvis man accepterer landbrugets tal, giver det mening at spørge, om vi som anstændige mennesker i et velhavende land kan retfærdiggøre vores behandling af grisene med henvisning til penge. Kan de ikke tjenes for dyrt?

BURDE VI IKKE i langt højere grad søge alternative muligheder til at skabe arbejdspladser og eksport? Det kunne være i form af dyr, der har liv, hvor de mærker sol, jord, vind og regn uden at blive skåret i for at passe ind i produktionsapparatet. Eller ved at satse på at udvikle plantebaserede proteinkilder i stedet for at fastholde en animalsk produktion – det kalder de dystre tal for biodiversitet og klima på. Skal vi på nogen måde løfte de udfordringer, vi står foran, skal vi omstille samfundet på en lang række punkter. Et af dem er vores mad. Der skal langt mindre kød på bordet i fremtiden af hensyn til os selv, klima og natur. Igen kunne Danmark være et af de lande, der gik foran i stedet for at hænge fast i fortidens fejltagelser.

En omstilling af dansk svineproduktion til en langt mindre produktion med langt mere fokus på dyrevelfærd tager tid og koster penge, men landbruget befinder sig i en afgrundsdyb gældskrise, og for den enkelte landmand er virkeligheden ofte en stor gæld, der umuliggør nye investeringer. ”Burgrisene” er derfor ikke kun landbrugets problem. De er vores fælles problem. Det nytter ikke at sidde forarget og skrive under på en kampagne og kræve forandringer, hvis man ikke er villig til at hjælpe dem på vej.

For det første kan man jo huske sine værdier, næste gang man står ved køledisken; ikke lade sig friste af de mange tilbud på billigt kød fra dyr, som har haft liv, vi ganske enkelt ikke kan være bekendt; købe mindre, men bedre. Men da op mod 90 procent af produktionen eksporteres, så har de danske forbrugere kun ringe indflydelse på, hvad der foregår.

Endnu vigtigere er det, som borger, at arbejde på, at landbruget får mulighed for at omstille sig til en grøn og dyrevelfærdsvenlig produktion med langt større fokus på klima og natur. Det kunne være ved at ændre landbrugsstøtten, så den kan anvendes som et redskab til forandring – både for vores egen og grisenes skyld.

Etisk set

Gælder dyrevelfærd også insekter?

"De fleste accepterer i dag, at pattedyr, fugle og fisk og enkelte andre dyr, herunder blæksprutter, kan have mere eller mindre velfærd - og at vi derfor i hvert fald i nogen grad er nødt til at overveje, hvordan vores handlinger påvirker dem. Men hvad med for eksempel dræbersnegle og kakerlakker. Kan de have velfærd?" spørger universitetslektor i bioetik Mickey Gjerris.

12. oktober 2015, kl. 0:00
Mickey Gjerris

En af løsningerne på fødevaremanglen i verden kan være, at vi begynder at producere insekter som kilde til både føde for mennesker og foder til dyr. En af de problemstillinger, som denne udvikling rejser, er, om der er grund til at tage vare på de nye produktiondyrs velfærd

Man bør ikke påføre andre levende væsener smerte og lidelse, med mindre det er nødvendigt. Lige så indlysende den leveregel er, lige så svært er det at blive enige om, hvornår det er "nødvendigt".

Hver dag kloden rundt bliver dyr rutinemæssigt anvendt til underholdning, mad, forskning, selskab og arbejde - ofte på måder, der indebærer et liv og en død for dyret, som vi ikke ville acceptere, hvis der var tale om vores hund eller kat, men som vi accepterer for at nå vores mål: for eksempel billigt bacon.

Den dyreetiske diskussion handler imidlertid ikke kun om, hvornår hensynet til dyrene må vige. Et andet centralt spørgsmål er, hvilke væsener, som egentlig er etisk relevante? Holder vi os til diskussionen om, hvor grænsen går i forhold til dyrevelfærd, bliver spørgsmålet, hvilke dyr, som rent faktisk kan opleve smerte, lidelse, lyst og glæde.

De fleste accepterer i dag, at pattedyr, fugle og fisk og enkelte andre dyr, herunder blæksprutter, kan have mere eller mindre velfærd - og at vi derfor i hvert fald i nogen grad er nødt til at overveje, hvordan vores handlinger påvirker dem. Men hvad med for eksempel dræbersnegle og kakerlakker. Kan de have velfærd?

Spørgsmålet er blevet aktuelt, efter en række rapporter fra FN og andre internationale organisationer har foreslået, at en af løsningerne på fødevaremanglen i verden er, at vi begynder at producere insekter som kilde til både føde for mennesker og foder til dyr.

Det vil samtidig have den sidegevinst, at produktionen vil være mere klima- og miljøvenlig og bruge langt færre ressourcer i form af landbrugsjord, vand med mere end den nuværende produktion af især oksekød.

Skal insekter for alvor bidrage til at løse disse alvorlige problemer, er det imidlertid ikke nok blot at gå ud og se, hvad man nu lige kan fange. Der skal udvikles intensive produktionssystemer for at opnå en volumen og en effekt, som er interessant.

En af de problemstillinger, som denne udvikling rejser, er, om der er grund til også at tage vare på de nye produktiondyrs velfærd. Eller er insekter blot biologiske maskiner uden bevidsthed og forståelse for deres situation?

De færreste har nok spekuleret over, om de står i et etisk forhold til kakerlakker, men en række forskningsresultater tyder på, at så forskellige væsener som snegle, edderkopper, kakerlakker, bier og fluer har nogle af de samme mentale evner, som de dyr, vi normalt opfatter som væsener, vi har et etisk ansvar for. De kan i et vist omfang lære nye færdigheder, lære af hinanden, huske, anvende avancerede jagtmetoder, lægge planer og opleve smerte.

Umiddelbart synes de fleste af os nok bedre om babysæler end edderkopper, men etisk set er det tvivlsomt, om vi kan basere vores etiske forpligtelser på, om vi lige kan lide dem, som vi har i vores magt.

Grundtanken må være, at dem, der kan påvirkes negativt af vores magt, har vi et ansvar for - også selvom vi ikke føler for det.

Det rejser en lang række udfordringer, hvis vi skal til at spise larver i stedet for bøffer. For mange er udfordringen først og fremmest af æstetisk karakter - men mere og mere tyder på,

at vi også står foran en række dyreetiske udfordringer, hvis vi skal til at have nye husdyr - også selvom de er en del mindre end dem, vi kender i dag.

Etisk set skrives på skift af tidligere formand for Det Etiske Råd Erling Tiedemann, højskoleforstander og medlem af Det Etiske Råd Jørgen Carlsen, universitetslektor i etik og teknologi Klavs Birkholm, formand for Hospice Forum Danmark, Tove Videbæk, og medlem af Det Etiske Råd og universitetslektor i bioetik Mickey Gjerris

Debat

Der er brug for mere dyrevelfærd og empati med dyr

Kan man tænke sig til dyrevelfærd, spørger stud.theol Nina Bjarup Vetter og svarer selv: Ja, det kan man. Men man kan også tænke sig væk fra dyrevelfærd.

4. april 2016, kl. 0:00
Af Nina Bjarup Vetter

Vi skal ikke debattere, hvor lidt eller hvor meget plads en gris skal have i fangenskab, men om det overhovedet er acceptabelt at holde dyr indespærrede mod deres natur, mener teologistuderende Nina Bjarup Vetter

Den 11. marts tager Kristeligt Dagblad den nye mærkningsordning vedrørende "dyrevelfærd" op [under overskriften "Kan man mærke sig til dyrevelfærd?"](#).

(<http://www.etik.dk/etik.dk/kan-man-maerke-sig-til-dyrevelfaerd>)

Det kan ganske kort og præcist besvares: "Ja, det kan man." Man kunne også spørge: "Kan man tænke sig til dyrevelfærd?". Samme svar: "Ja, det kan man." Men man kan også tænke sig væk fra dyrevelfærd.

Dyrevelfærd er blevet et af tidens buzzwords, som alle nok kan blive enige om er en tanke værd, men omvendt står det hen i det uvisse, hvilken betydning det reelt bør have.

Dyrevelfærd kan dog kun reelt betyde, at dyret lever et liv i overensstemmelse med sin natur. For en gris er grisens prærogativ fra Vorherres side først og fremmest at gå med trynen i jorden. Er dette forhold ikke til stede, taler vi ikke om dyrevelfærd, men om grader af mishandling.

Med hensyn til vores medskabninger trækker vi desværre stadig på en tung arv fra oplysningstidens mekaniske dyresyn – særligt Descartes, der om dyr udtrykte, at de er som ”maskiner af kød og blod uden sjæl”.

Derfor er en væsentlig del af talen om dyrevelfærd talen om, hvilket videnssystem man tror på kan kaste den største sandhedsgrad af sig og dermed netop, om ”man kan mærke sig til dyrevelfærd”.

Der er nemlig en verden til forskel på, om vi vælger at støtte en videnskabelig tilgang til dyrevelfærd eller en tilgang bygget på empati og intuition.

Hvor den videnskabelige tilgang handler om objektivitet, evidens, verifikation, klassifikation og vivisektion, handler empatiens og intuitionens vej om medfølelse, omsorg, barmhjertighed og ikke mindst respekt.

Det er en kendt sag, at den fremmedgørelse, der sker via videnskaben, åbner porten for overgreb. Det er ikke tilfældigt, at landbrugselever systematisk trænes til at undertrykke det, der måtte være af empati over for dyr. I stedet vejledes de unge om tilvækst og dødelighed, om rationalisering og optimering i produktionen for at blive en ”rigtigt uddannet landmand”.

Der er desværre også i Det Dyreetiske Råd en vægtning af, at dyrevelfærd skal udarbejdes ud fra rationelle og videnskabeligt begrundede overvejelser.

En ting er, at vi reducerer dyrene, en anden ting er, at vi udsætter os selv for samme reduktion.

Min dengang 12-årige søn formulerede dette meget præcist for et par år siden:

”Tager man friheden fra et levende væsen. Sætter det i fangenskab. Så burde man give det væsen et ordentligt liv i dets fangenskab. Som ved grise at lade dem kunne gå rundt i jord og ikke beton. De er levende væsener, ikke sten. Hvis man tror, at de ikke har følelser på grund af kold logik, kunne man lige så godt være en robot. Så mister man nemlig noget af det, der gør os levende. Evnen til at kunne føle noget.”

Vor tids blinde tro på videnskaben og dens krav om evidens og objektivering har dybest set ført os alle på afveje og frataget os og vor arts smukkeste potentiale, potentialet for gennem

vores sanser og emotioner at forbinde os med andre skabninger gennem empati og respekt.

Skal den nye mærkningsordning give mening, bør stjernerne derfor gives – ikke efter dyrevelfærd – men efter mere eller mindre grad af dyremishandling. Alt andet er det man populært kalder greenwashing .

Vi skal til at debattere det grundlæggende: ikke om, hvor lidt eller hvor meget plads en gris skal have i fangenskab, men om det overhovedet er acceptabelt at holde dyr indespærrede mod deres natur.

Nul stjerner til den nye mærkningsordning herfra, men fem stjerner for at mærke godt efter.

Nina Bjarup Vetter, stud.theol., Jægergårdsvej 4, Ebeltoft